

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m., och dess förhandlingar leddes till en början af herr vice talmannen.

Justerades protokollen för den 1 och 2 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 41, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 3, angående allmänna bevillningen;

n:o 4, angående villkoren för försäljning af bränvin;

n:o 5, i anledning af återremiss af 2 och 8 punkterna af utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen;

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen; och

n:o 7, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående hvad till fast egendom är att hänföra samt lag om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om ersättning till nämndeman för biträde vid vägsyn; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i den af Kongl. Maj:t den 13 augusti 1838 utfärdade ordning rörande hvad mosaiske trosbekännare hafva att iakttaga i afseende på utförning af deras religion med mera.

Företogs val af en ledamot i lagutskottet efter afidne herr Lundin; och befans efter valets slut, dertill hafva blifvit utsedd: herr *Hasselrot* med 75 röster.

Härefter yttrade herr talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att han finge föreslå, det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 13 i denna månad, företaga val af en suppleant i lagutskottet efter herr *Hasselrot*.

Detta förslag antogs.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 5 och 6 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 2, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Mom. a).

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*

Herr Tamm, Hugo: Jag kan aldrig undertrycka en känsla af vemod, då jag ser denna fråga på föredragningslistan, ty jag kan icke för mig sjelf neka, att denna fråga har söndrat från hvarandra många af de krafter, som vårt land så väl behöfver till enigt samarbete, och då jag på samma gång känner, att den har inkastat en beklagansvärd antagonism mellan stad och land, mellan den ena delen af Sverige och den andra och slutligen mellan de olika samhällsklasserna. Då jag nu emellertid anser mig böra säga några ord, innan det skrides till afgörande af frågan, är det ingalunda i den förmättna tro, att det skall lyckas mig att öfvertyga några af mina motståndare, utan endast af det skäl, att de många, som ännu stå kvar och dela den öfvertygelse, jag hyser, dock skola se, att de icke sakna hvarje målsman inom denna kammare att värna om deras intressen.

Jag skall icke inlåta mig på någon utförlig argumentation för att vi anse denna beskattningstull på de oundgängliga lifsmedlen bryta mot två hufvudregler för all god beskattning, i det att denna tull som beskattningsform är olämplig och orättvis: *olämplig* därför att den under nödår tager ut från de skattdragande den största skatten och deremot relativt mindre under de goda åren, hvilket äfven innebär det felet, att den är den svåraste af alla att beräkna för budgeten; *orättvis*, därför att den, såsom många gånger sagts, är progressiv nedåt, lägger den tyngsta skatten på den svagastes axlar och på den grund synes mig vara en skatt, som, först sedan andra skatte-källor äro uttömda, i nödens stund bör tillgripas, då den också lättare fördrages än när den pålægges af andra orsaker.

Jag skall ej heller uppehålla mig vid att genom denna beskattning en ganska tung börda lägges på vår industri i allmänhet och särskildt på vår exportindustri, hvilken icke får någon kompensation

derför. Jag går gerna in på att jordbrukarne befinna sig i ett stort ekonomiskt betryck — jag känner det tillräckligt af egen erfarenhet från det län, der jag bor — men man får dock icke göra detta synonymt dermed att jordbruket såsom sådant icke kan bära sig. Trots hvad man ofta hör upprepas, lemnar dock som regel jordbruket nettoöfverskott, och som bevis härför vill jag anföra, att ännu icke visat sig någon omöjlighet eller svårighet att, om ock till lägre pris, utarrendera såväl kronoegendomar som enskilda egendomar. Men huru förhåller det sig t. ex. för närvarande med en sådan industri som vår jernindustri? Jag vill påstå, att den kamp, densamma nu förer för sin tillvaro, är vida svårare än någonsin jordbrukets; ej torde det vara för någon obekant, att det ena jernverket efter det andra måste nedläggas. På denna och på all exportindustri verka dessa tullar menligt, derigenom att de — hvilket icke kan nekas — hafva framkallat kraf, delvis berättigade, på höjda löner och dertill skapat bland vår arbetarebefolkning en oro och en missbelåtenhet, som till sist återfaller på industrikarne.

Men då herr finansministern, och bevillningsutskottet i anslutning till honom, såsom motiv för den föreslagna förhöjningen af mjöl- och spanmålstullen framhåller den svenska jordbruksnäringens betryck, ett betryck »så stort, att ingen företeelse på det ekonomiska lifvets område kunde sägas vara mera framträdande», så gör jag mig två frågor. Den första frågan är denna: bidraga dessa tullar till att utveckla jordbruksnäringen i rätt riktning, så att den kan bära det tryck, som allt framgent under en längre tid kan förutses komma att fortfara? Jag betvivlar detta storligen. I afseende härå se vi, att hvete allt mer och mer i vårt land konsumeras. I en stor del af Sverige kan icke detta sädesslag produceras, utan odlingen af dessamma är hänvisad till de jemförelsevis bördigaste och bästa trakterna. Man kan således förutse att råg allt mer och mer blir en aftagande konsumtionsartikel. Men de tullsatser, som nu äro föreslagna, så att säga locka fram mer och mer sträfvet att utvidga och uppehålla denna rågodling. Vidare bidraga tullarne till att hämmande inverka på en utveckling af vårt jordbruk till större och större intensitet, till den rörlighet i produktionen, som på grund af tidsomständigheterna är mer och mer nödvändig, och hvartill jordbruket i vårt grannland Danmark i så hög grad har utvecklats sig. Chefen för landbruksstyrelsen yttrade häromdagen vid behandlingen af sju hufvudtiteln ett sant ord. Han sade, att det är något annat än tullar, som skall hjälpa jordbruket, om detta skall ega bestånd, och att det utgjort hans stora förundran, att, så snart förslag framkomme, som sökte att genom understöd af den egna verksamheten upphjelpa jordbruket, möttes de alltid af njuget eller rent af afslag. Ja, mine herrar, det är sant. För mig står klart, att icke ens de mest upplyste bland jordbrukarne, de som äro representanter i Riksdagen, inse, att så synnerlig vikt ligger uppå att betrada den vägen. Och jag kan icke för mig undanhålla, att det stora arbete, det allt uppslukande intensiva arbete, som på en förhöjning af tullarne blifvit nedlagdt, just varit och är ett väsentligt hinder för att icke jordbrukarnes intressen riktas åt rätt håll.

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bonor.*

(Forts.)

Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.

(Forts.)

Men jag gör mig den andra frågan. Den skulle jag vilja formulera så: är den hjälp, som genom tullarne beredes jordbruket, alls motsvarande den börda, som genom dessamma lägges på den allmänna förbrukningen, och särskildt på dem, hvilka icke af detta tullskydd hafva något gagn? Jag ber, om herr talmannen tillåter, att i sammanhang med besvarande af denna fråga äfven något få ingå på mjöltullen, och jag hoppas kammaren ursäktar det, då jag i stället icke skall taga till ordet vid föredragningen af frågan derom. I denna fråga äro två faktorer, som skola bedömas: Hvilken börda lägges på andra? Hvilken hjälp beredes jordbrukarne? Ja, bördan, som lägges på andra, är nog en bestämd faktor. I den kongl. propositionen är ju tydligt uttaladt, att mjöltullen bör blifva så stor, att den utestänger en konkurrens på den svenska marknaden, blifva, med andra ord, en prohibitiv tull. Och särskildt har detta blifvit ännu ytterligare betonadt i det af en hel del stora qvarnegare afgifna skriftliga verop, som I nog alla erhållit. Således är det pris, som konsumenterna komma att få betala, fastslaget. Det blir inom den monopoliserade mjölindustrien det belopp, hvartill tullen sättes till. Men gifves då en mot denna börda svarande fördel för jordbrukarne. Ja, säger den kongl. propositionen, ty qvarnindustrien är jordbrukets naturliga afnämare. För min del tror jag dock, att det svaret icke täcker den fulla sanningen. Våra flesta och största qvarnetablissemang ligga vid kusten. Hvar tron I, mine herrar, att dessa komma att inköpa sin spanmål? Naturligtvis der, hvarest de finna med sitt ekonomiska intresse mest fördelaktigt. Och en af dessa representanter för den stora qvarnindustrien sade mig: jag måste medgifva, att den utländska spanmålen har fördelen att kunna fås fullt torr, är tunnskaligare, icke behöfver särskild skötsel, icke torkar in, icke gerna skämmer, males lätt och gifver större utbyte vid förmalningen än den svenska. Således är det ju fullt berättigadt, att vid inköp af den svenska spanmålen qvarnegaren afdrager hvad han anser vara ett minus för densamma. Detta är således en faktor, som afdrages från det pris, jordbrukaren skulle genom tullen få sig till fördel. För det andra är det onekligen förenadt med ofantligt mindre omkostnader att inköpa utländsk spanmål. Ett telegram gör detta. Huru tillgår vid uppköp af svensk spanmål, veten I, mine herrar, alltför väl. Vi större jordbrukare, som kunna lemna homogen vara, i allmänhet bättre skött, i allmänhet renare, kunna nog betinga oss för våra större partier ett bättre pris. Men den större delen af jordbrukarne, som kommer med några få tunnor, är vanligen hänvisad till uppköpare i sin närhet. Då skola alla dennes omkostnader afdragas, fraktkostnaden till qvarnen skall afdragas, afdrag skall ske för det kontanta köpet, och således är der en ytterligare faktor, som minskar den fördel, vi jordbrukare få af tullen. Vidare är för oss jordbrukare bekant, att priset faller något vid särskilda tider, då kronoutskylderna och arrendeafgifterna skola betalas, och i följd deraf jordbrukarne, som vanligtvis icke äro starka i kassan, nödgas sälja. Med andra ord betyder detta, att uppköparne och qvarnegarne begagna tillfället att få någon extra behållning framkallad af jordbrukarnes svaga ekonomiska ställning. Detta är ännu ett afdrag, som sker.

Ja, mine herrar, hopräknas dessa afdrag, berättigade och oberättigade, är jag öfvertygad om att, sedan man på detta sätt monopoliserat mjölindustrien, kommer den att till stor del bestamma prisen, och vi komma nog äfven framdeles, trots den höjda tullen, att mötas med det svar, hvarmed vi alltför ofta mötts: »våra magasin äro fulla, vi vilja nog gerna köpa af er spanmål, men den är för våt, den är för oren, vi kunna endast köpa den, så vida vi få den till mycket lägre pris». Då blir samma förhållande som nu. Så har tullen framkallat en ökad rågproduktion och varan blir lika svårsäld som hittills. Tullen kommer icke att verka någon synnerlig förhöjning för oss jordbrukare, utan vi få nog, då vi icke kunna acceptera anbuden, sälja säden såsom foder. Hvad är då priset? Jo, fodervärdet, något under hafrens pris, hvarom ej saknas erfarenhet hos oss. Då jag för min del således är öfvertygad om, att det svenska jordbrukets »naturliga afnämare», såsom qvarnegarne älska att kalla sig i den åberopade skriften, icke ledas af någon speciel kärlek till oss jordbrukare, utan måste räkna sin affär såsom affär, betala det minsta möjliga för sin vara, tror jag fullt och fast, att vi jordbrukare få endast en liten fördel af tullförhöjningen. Vinsten faller i qvarnegarnes fickor, och det som vi få, blir en spottstyfver, som ingalunda på långt när uppväger den tunga bördan, som lägges på alla konsumenter.

Det har ju också visat sig, att i alla länder, der spanmålstull är införd, jordbrukarne icke blifvit nöjda. De hafva fått den tull, de begärt, men det har icke dröjt länge, innan de begärt en högre — och hvarför? Helt enkelt därför, att de funnit sig bedragna i den hjälp, som de af tullarne väntat sig. Så se vi, huru i Tyskland missnöjet har stigit och framkallat detta grefve Kanitz' förslag, att staten skall öfvertaga handeln med den importerade spanmålen. Och det skulle förundra mig, om icke tyskarne skola till sist vilja acceptera ett förslag, framställt i denna kammaré af herr Axell, om att staten skulle hafva skyldighet att inköpa all utbjuden råg för en krona och hvetet för en krona femtio öre per gammalt *L^{tt}*. Ständigt och ständigt hafva ökade kraf der framträdt, och så kommer nog att gå äfven hos oss.

Jag skall dock göra ett medgifvande i denna punkt, nemligen det, att jag tror verkligen, att dessa höjda tullar skola hafva den verkan, att inuti landet de gamla qvarnarna komma att repareras upp och nya qvarnar i mängd uppföras: och naturligt är, att under vanliga år dessa blifva uppköpare af den spanmål, som i trakten produceras, hvarigenom en del förhöjning kan åstadkommas. Dermed är dock förenad en fara, som samma nyssnämnde qvarnegare meddelade mig. Han sade, att dermed en ganska svår konkurrens för kustqvarnarna skulle uppstå, hvilket han naturligtvis tyckte vara ledsamt. Men han tillade, att det icke vore så farligt härmed, enär det ofta skulle inträffa, att dessa qvarnar, som komme att konkurrera med de gamla under de goda sädesåren, när den svenska spanmålen blefve dålig icke skulle vara värda ett enda öre. Så hade varit fallet i fjor höst, de hade gjort stora förluster, i det att de då till följd af den svenska sädens underhaltiga beskaffenhet varit nödsakade att inköpa sin säd från de äldre etablissemanten, hvilket ju fördyrar den.

Då ligger den frågan nära till hands, huru komma då dessa

*Tull å
omalen råg,
hvetet, korn,
majs, arter
och bonor.*
(Forts.)

Tull å
omalen råg,
hvet, korn,
majs, ärter
och böror.
(Forts.)

tullar att verka på vår qvarnindustri? Jo, det tullskydd, som lemnas denna, utgöres ju icke blott af den beräknade tullvinsten, utan äfven af klivinsten, hvilken uppenbarligen äfven afdrages från jordbrukarens vinst, ty det är ju han, som köper kli till utfodring. Vidare får qvarnegaren den, hvad jag vill kalla, enorma vinst, som uppkommer genom att tullskyddet drabbar äfven sammälden. Jag tror för visso, att följden af ett så enormt tullskydd som detta är att under ett par år det blir en gyllene tid för de gamla qvarnetablissemmenten. Många nya komma att lockas fram, men vi gå inom mycket kort tid till mötes detsamma, som har inträffat på ett annat område, som ju också har varit starkt skyddadt, nemligen den skånska sockerindustrien. Inom densamma har det ena verket efter det andra framlockats, konkurrensen är redan i sådan gång, att svårt blifver att reda sig ur densamma, och till slut står Riksdagen i det ofantligt svåra valet: skola vi fortsätta allt framgent med en premiering af några millioner till denna industri, eller skola vi ruinera de enskilda, som hafva, så att säga, på grund af statens medverkan förmåtts nedlägga sina kapital deri?

Jag befarar, att det kommer att gå så med qvarnindustrien, att det kommer att blifva en så vild rusning och spekulation inom denna branch, att qvarnegarne först komma att skada hvarandra, och sedan komma nog framställningar om, att de skola få ett ytterligare skydd, d. v. s. premiering. Detta hägrar ju redan i Kongl. Maj:ts proposition, och att den tanken icke är främmande äfven på andra håll, kan jag se af en liten bit, som stod i Nya Dagligt Allehanda, der det hette: »Tullen dödar efter hand exporten af tullbelagda varor, så framt man icke, såsom tyskarne mycket förståndigt hafva gjort, bereder tillgång till en lätt och bekväm tullrestitution i full utsträckning utan ränteförlust eller omkostnader af något slag. Om Riksdag och regering vilja träffa liknande bestämmelser, så skall säkerligen Sveriges mjölexport återupplifvas till gagn för jordbruket och skeppsfarten.» Jag fruktar således äfven för qvarnindustrien, att den kommer att lockas in i en betänkelig spekulation.

Sammandrager jag nu dessa i korthet berörda punkter, så kunna herrarne nog fatta, att jag icke kan med glädje helsa det beslut, som nu kommer att fattas. *Då* jag anser denna tullbeskattning å de oundgängliga lifsmedlen såsom beskattningsform olämplig och orättvis; *då* jag anser, att den utan någon kompensation kommer att särskildt betunga de förut tungt betryckta exportnäringarna; *då* jag anser, att den leder jordbruket i en orätt riktning; *då* jag anser, att den börda, som lägges på konsumenterna, ingalunda motväges af den, jag fruktar, ringa fördel, som jordbrukarne få af densamma; *då*, den drifver qvarnindustrien från att vara en affär till att blifva ren spekulation; och *då* den beträdda banan enligt mitt förmenande kommer, långt ifrån att skaffa den för all affärsverksamhet så nödvändiga stadgan, i stället att framkalla allt högre och högre kraf på statens mellankomst, allt högre och högre tullar, allt högre och högre hjälp för qvarnindustrien, så är det med tungt sinne, som jag ser, i hvilken riktning denna lagstiftning går. Men, mine herrar, allt för glad skulle jag vara, om jag såge orätt och ni såge rätt. Jag skulle vara

glad, om den styrka, som ligger i enighet icke blott inom Riksdagen, utan inom svenska folket, och som så väl i denna stund behöfves, befastes genom det beslut, som kammaren i dag går att fatta. Jag har emellertid intet yrkande att göra, utan har endast velat uttala min mening till protokollet.

*Tull å
omalen råg.
hvete, korn,
majs, ärter,
och böror.
(Forts).*

Friherre Barnekow: Jag får bekänna, att jag hade egentligen icke tänkt uppträda i denna fråga, då jag så många gånger förut varit i tillfälle att i denna kammare tala derom, men det finnes en reservation, afgifven af herr Fredholm, som gör att jag såsom landtman omöjligen kan med tystnad låta densamma passera förbi, utan måste deremot göra invändningar, så mycket mer, som den är ensidig och vilseledande, och jag har redan funnit, att den upptagits i pressen.

Den ärade reservanten börjar med att uppgifva, att invånareantalet i Sverige var 1893 4,806,000 personer. Vidare säger han, att af dessa är hälften jordbrukare och hälften icke jordbrukare. Han delar således Sveriges befolkning i två grupper, jordbrukare och icke jordbrukare. Derpå säger han, att den föreslagna tullen å spanmål kommer att uppgå till 10 millioner kronor, och så förklarar han att dessa 10 millioner komma att betalas uteslutande af den icke jordbrukande befolkningen, samt att detta är så mycket mera orättvist, säger han, som i närvarande stund den icke jordbrukande befolkningen erlägger lika stor direkt skatt till staten som den jordbrukande, och detta visar han med siffror, då han säger, att den jordbrukande delen af befolkningen betalar i mantalspenningar 332,500 kronor, i grundskatter 2,795,000 kronor, i rustnings- och roteringsbesvär 1,826,730 kronor, i bevillning 1,352,135 kronor och i tilläggsbevillning likaledes 1,352,135 kronor. Den icke jordbrukande befolkningen erlägger, säger han, i mantalspenningar 332,500 kronor, i bevillning 3,871,478 kronor, och i tilläggsbevillning 3,682,000 kronor. Således skulle den jordbrukande befolkningen betala sammanlagdt 7,658,500 kronor och den icke jordbrukande befolkningen 7,885,978 kronor, och dermed vill han bevisa, att hvardera gruppen erlägger till staten lika mycket. Men han begår ett fullkomlig misstag deri, att, då den direkta beskattningen består af förmögenhetsskatt och personella afgifter, så talas här, som om den endast bestode af personella afgifter. För att få veta, huru stor den direkta förmögenhetsbeskattningen är, måste jag först derifrån skilja den personella. Om jag då från de af honom uppgifna slutsummorna drager mantalspenningarnes belopp, så finner jag, att den jordbrukande befolkningen för förmögenhet till staten betalar 7,326,000 kronor och den icke jordbrukande befolkningen 7,553,778 kronor. Vidare finner jag i de statistiska uppgifterna, att jordbrukarne erlägga till staten en bevillning af 1,352,135 kronor, då deremot den icke jordbrukande befolkningen erlägger en bevillning af 3,871,478 kronor. Följaktligen betalar den jordbrukande befolkningen omkring 3 gånger så mycket i förhållande till bevillningen, som den icke jordbrukande befolkningen. Men, det är icke nog härmed, ty när man skall uppgifva skatterna, får man icke uteglömma någon, utan upptaga alla skatter, som erläggas, och det har den ärade reservanten

Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och böner.
(Forts.)

icke gjort. Det finnes en annan direkt skatt, som heter skatt till statens kyrka och presterskap, och den uppgår enligt statistiska uppgifter till omkring 10 millioner kronor. Af dessa erläggas på landsbygden omkring 8 millioner, då städerna erlägga omkring 2 millioner. Om jag lägger dessa 8 millioner till hvad jordbrukarne betala enligt reservantens uppgifter i direkt skatt, så uppgår summan till 15,400,000 kronor, och fördelar jag dessa på den bevillning, som erlägges för landtbruket, så kommer jag till det resultatet, att hvarje landtbrukare i Sverige betalar i direkt beskattning omkring 11 kronor 40 öre för hvarje krona af den bevillning, han erlägger till staten, då deremot den icke jordbrukande befolkningen, om jag till den redan förut uppgifna siffran lägger bidraget 2 millioner kronor till kyrka och presterskap, betalar sammanlagdt 9,500,000 kronor i rundt tal, så att hvarje icke jordbrukare till staten erlägger i direkt skatt 2 kronor 60 öre på hvarje bevillningskrona. Således, den jordbrukande befolkningen betalar 11 kronor 40 öre, då den icke jordbrukande befolkningen betalar 2 kronor 60 öre.

Men det är icke slut ännu. När den icke jordbrukande befolkningen till staten erlägger denna bevillning, så betalar den för hvad den verkligen i inkomst har haft. Så är icke förhållandet med jordbrukaren. När han erlägger sin bevillning, så betalas denna oafsedt om han haft någon inkomst eller icke. Men det är icke nog dermed, utan jordbrukarne betala äfven för den skuld, de hafva. Låt oss då tillse, hvad det svenska jordbruket har för skuld. År 1893 är det svenska jordbruket taxerad till omkring 2,000 millioner kronor, och af dessa har det svenska jordbruket, märk väl, in-tecknad skuld till omkring 1,000 millioner kronor, följaktligen skuld till halfva taxeringsvärdet. Således kommer hvarje jordbrukare att betala bevillning för dubbelt så mycket, som han verkligen har. Men det är ännu icke slut. Betalar jordbrukaren ännu något i direkt skatt? Ja, han betalar äfven underhåll till vägarne. Jag har icke tagit reda på huru mycket det är, men jag antager, att äfven detta går till åtskilliga kronor per bevillningskrona, och slutligen betalar jordbruket i kommunalskatt 6 öre, när andra beskattningsföremål endast betala 5 öre. Af hvad jag framhållit visar sig, att jordbrukarne i verkligheten i förhållande till sin skatteförmåga betala mycket mer i direkt skatt, än den icke jordbrukande befolkningen. Följaktligen äro dessa af reservanten uppgifna siffror enligt min åsigt alldeles vilseledande och bidraga endast till att öka förbittringen mellan de olika samhällsklasserna.

Men den ärade reservanten säger också, att de 10 millioner, hvartill tullen uppgår, betalas endast af den icke jordbrukande befolkningen. Ja, det vore sant under den förutsättningen, att det är endast den icke jordbrukande befolkningen, som äter bröd, men, såsom jag har mig bekant, äter äfven den jordbrukande befolkningen bröd, och hvar och en, som konsumerar denna vara, bidraget också till tullen. Den ärade reservanten påpekar också, att det finnes jordbrukare, som äta bröd, då han säger, att af rikets jordbrukare är det endast en tredjedel, som eger så stor areal, att de kunna producera hvete och råg till afsalu, och att det följaktligen är två tredje-

delar, som icke kunna sälja, utan endast förtära hvad de producera. Dessa måste naturligen också bidraga till tullen. För öfrigt finnes bland den tredjedel, som säljer, också sådana, som konsumera denna vara.

Men det är också ett annat förhållande, som den ärade reservanten påpekar, då han säger, att när jordbrukarne få dessa 10 millioner i skydd, men hela tullbeskattningen uppgår till 35 millioner, så återstå 25 millioner, som skulle gå till industrien, och då säger han mycket riktigt, att när jordbrukarne hafva bidragit till att skaffa industrien dessa 25 millioner, kunde det ju möjligtvis synas billigt, att jordbrukarne fingo de 10 millionerna. Ja, deri skall jag be att få instämma med honom, men det strider emot hvad han förut sagt.

Slutligen talar den ärade reservanten om arbetarne, och jag skall bedja att få beröra äfven denna fråga. Han säger, att denna tull verkar så, att hvar och en, som förtär bröd, får betala lika mycket i skatt, så mycket hellre, som den fattige sannolikt äter mera bröd, än den förmögne. Deri har han rätt, det är verkligen en skatt, som verkar på det viset, att den fattige får betala lika mycket som den förmögne; men hvad har följden häraf också blifvit? Jo följden har blifvit, att det framstälts fordringar från den fattiges sida, och här ligger i närvarande stund på kammarens bord en sådan fordring, angående arbetareförsäkring. Huru den frågan kommer att lösas innevarande år, vet jag icke, men att det blott är en framtidsfråga, när den blir löst, derom är jag temligen förvissad. Men jag vill också påstå, att arbetarne, åtminstone de som arbeta i industriens tjänst, dock hafva någon fördel af denna tull. Ty om jag skulle tänka mig, att all industri, som finnes, skulle upphöra, och att, i stället för att producera varor här i landet, man skulle köpa dem för billigt pris från utlandet, hvad skulle då följden blifva för dessa arbetare? Jo sannolikt, att de icke skulle få något arbete. Dessutom är det icke förhållandet, att alla arbetare i närvarande stund lida nöd. Här finnas visserligen många, som lida nöd, men jag kan äfven i detta afseende åberopa statistiska uppgifter, och vi finna af dem, att sedan 1888, då spannmålstullarna infördes, hafva de i postsparbanken inestående behållningarna, hvilka i allmänhet tillhöra de mindre bemedlade och äfven arbetarne, växt med 15 millioner kronor. Går jag så till sparbänkerna, så har behållningen der växt med 91 millioner. Det visar ju, att penningar finnas bland de omnämnda samhällsklasserna, och om jag gent emot detta ställer jordbruket, så finner jag, att jordbrukarne sedan 1888 i motsats härtill ökat sin skuld med 88 millioner kronor. Jag har dessutom en alldeles bestämd erfarenhet om, hvad ett tullskydd kan verka för arbetarne. I den trakt, der jag har min verksamhet, finnes en industri, som heter sockerbruksindustrien, och sedan den tillkom, kan jag försäkra, att den har skaffat tusentals menniskor arbete, och icke nog dermed, utan äfven förhöjt deras dagspenning under en del af året med 100 procent. Man säger så ofta, att om man pålägger dessa tullar, så blir det endast den stora godsegaren, men icke arbetaren, som har fördel deraf — men detta mitt exempel talar alldeles bestämdt emot ett dylikt påstående, och har jordarbetarnes dagspenning på de trakter sockerbeter odlas höjts så mycket, att den vissa tider

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och böror.*

(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvet, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

på året kan konkurrera med industriarbetarnes, hvilka i allmänhet äro bättre aflönade än jordbruksarbetarne. Om vi jordbrukare någon gång skola använda industriarbetare, om vi skola hafva en murare, snickare, timmerman eller gjutare, få vi alltid betala högre dagspenning än till våra egna arbetare, och han arbetar ändock alltid mindre. En af mina grannar skulle uppsätta en telefon och fick därför ut till sig telefonarbetare. Dessa hade dubbel aflöning mot jordbruksarbetarne, men arbetade icke mer, än hälften så mycket, och sedan voro de vänliga nog att underrätta jordbruksarbetarne, att de voro enfaldiga, som arbetade så mycket för så liten betalning.

Slutligen komma vi till städerna. Det är ett älsklingstema, som jag ofta har berört, och jag skall därför icke nu plåga kammaren med detsamma, och söka uppvisa, hvilka stora fördelar, behag och agrementer, städernas invånare hafva framför oss på landet. Men jag vill blott beröra en gammal sträng, och det är den gamla ljufva tonen om bränvinsmedlens fördelning och tolagsmedlens fördelning. Vi hafva disputerat härom många gånger, och jag ber att få fasta uppmärksamheten på, att för hvarje gång tullarna höjas, få städerna äfven sin tolag förhöjd. Städernas invånare hafva så många beqvämlichkeiten och agrementer, att dem är jag icke mån om att vidare skydda.

Vore nu fråga om hvad jag såsom protektionist skulle vilja yrka, så skulle jag säga, att jag är ingalunda nöjd med det förslag, hvartill utskottet kommit. Jag tror en moderatere tullsats varit bättre. Jag skulle dock kunna vara med om att yrka bifall till detsamma, förutsatt likväl att det blir någon allmännare tillslutning dertill från protektionisternas sida. Ty jag har kommit till det resultatet vid sammanträden utom Riksdagen, att det lär vara i närvarande stund nästan absolut omöjligt att få mjöltullen nedsatt, och under sådana förhållanden kan jag vara med om att höja spanmålstullen till 3 kronor 70 öre, förutsatt, att det är den allmänna meningen. Men börjar man här att yrka 4 kronor eller högre tull, så vill jag hafva min frihet att votera för den tull, som jag anser klokast och bäst. Mycket har förändrats, sedan jag för 18 år sedan kom hit till Riksdagen. Då var det undantag, att här fans någon protektionist; en och annan fans, men mycket få. Nu är förhållandet deremot omvänt, nu finnas knappast några frihandlare. I bevillningsutskottet har endast en förklarar sig påyrka samma tullsatser, som nu gälla, men flera frihandlare hafva ansett sig kunna yrka på den af Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen, 3 kronor 15 öre. Jag beklagar, att protektionisterna icke kunnat göra någon öfverenskommelse med desse, men när frihandlare yrka ett, så skola alltid protektionister yrka ett annat; det tycks vara omöjligt, att dessa båda parter kunna tänka lika. Jag vill icke uttala något klander mot utskottet, ty jag vet, hur det är att i utskottet leda förhandlingarna mellan tio protektionister och tio frihandlare, och att sammanjemka dem anser jag vara omöjligt. Jag inskränker mig endast till att beklaga detta sorgliga förhållande, som förorsakat så mycket split och oenighet inom vårt land under dessa år, då dessa strider pågått, och jag befarar, att de ännu ej äro slut. Jag sade, att i närvarande stund finnas knappast några frihandlare, i denna kammare, ja, det går så långt, att nu betecknar man frihandlare

helt annorlunda än förut. Vid förra sammanträdet var det en af kammarens allra ifrigaste protektionister, som, med anledning deraf, att en ledamot af bevillningsutskottet varit nog djerf att motsätta sig tull på cement, betecknade denne utskottsledamot, som jag för min del alltid ansett såsom en trogen protektionist, och hvilken, om jag icke misstager mig, också är medlem af den nu församlade agrarföreningen, betecknade denne såsom varande besmittad af frihandelsbakterien. Ja, jag fruktar, att af somliga anses hvar och en i denna kammare vara besmittad af denna bakterie, som icke vill höja tullen så mycket, att all import förhindras. I mycket kan jag förena mig med den föregående talaren; jag befarar, att om protektionismen skall gå under, hvilket den kanske förr eller senare gör liksom allt annat, så är det icke våra motståndare, frihandlarne, eller de moderata protektionisterna, som komma att störta systemet, utan just dessa, som tala om frihandelsbakterier.

Jag har för närvarande icke något yrkande att göra.

Herr Cavalli: Frågan om spanmålstullarna står ännu en gång på dagordningen, men, som jag hoppas, för sista gången på länge. Det vore, menar jag, synnerligen lyckligt, om Riksdagen i denna ytterst viktiga fråga fattade ett sådant beslut, att det kunde blifva bestående för långa tider. För att nå detta mål kräfvess oundgängligen, att tullsatsen icke sättes för lågt men icke heller för högt. Om alla tullskyddsvänner äro ense hitintills med undantag af dem, som icke anse någon tullsats för hög, så yppas meningsskiljaktigheterna, då skyddet skall uttryckas i siffror. Detta är ej heller underligt, då uppgiften är mycket svår. Så många olika faktorer spela dervid en roll, att resultatet, huru det än utfaller, kan klandras, ja, att det ej kan undgå klander.

För egen del, det tvekar jag icke att uttala, hyser jag icke alltför stor tilltro till de teoretiska beräkningarna och utredningarna. De kunna vara, det förnekar jag icke, ganska intressanta, men deras beviskraft är ringa; huru väl beräkningarna blifvit gjorda, kullkastas de ofta i en handvändning af den rena verkligheten. Man handlar därför klokt, då man vid denna frågas bestämmande hemtar föredöme från andra länder med något så när lika förhållanden. Så har också skett, då Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit en tullsats af 3 kronor 15 öre för 100 kg. omalen spanmål, eller just den, som gäller i ett närgränsande land.

Att utskottet det oaktadt icke slutit sig till den af Kongl. Maj:t föreslagna siffran beror på att i Tyskland enligt lagen af den 14 april 1894 genom så kallade »Einfuhrscheine» den tyske landbrukaren beredts en fördel, som verkar såsom exportpremie eller ett skydd utöfver tullen. Utskottet har därför ansett nödigt att i ett land, der en deremot svarande förmån icke blifvit landbrukaren beredd, något öka tullsatsen.

Beträffande derefter proportionen emellan malen och omalen spanmål, hvarom jag redan vid denna punkt med herr talmannens tillåtelse ber att få yttra några ord, har derom under dessa veckor talats och skrivits, framför allt skrivits mycket, ja, alltför mycket.

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och böror.*

(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

Med detta milda uttryck syftar jag särskildt på en broschyr, som utdelats till kammarens ledamöter, och berör förhållandet mellan jordbruksskydd och qvarnskydd. Ingen af kammarens ledamöter, som genomläst denna broschyr, kan undgå att instämma i det omdöme, jag fått. Jag klandrar icke dem, som med energi och kraft kämpa för sina intressen, men de böra erinra sig den satsen, att den, som bevisar för mycket, bevisar för litet. I utskottet har icke saknats tillfälle till kalkyler och beräkningar i afseende å den så kallade rätta proportionen mellan dessa tullsatser. Jag skall icke trötta kammaren med ett referat af dessa många och kombinerade siffror, hvilka ju också torde vara svåra att här uppfatta. Det är icke heller nödigt, ty erfarenheten ensam kan visa, huru vida det förslag, som bevillningsutskottet gjort, innebär en riktig proportion. Att utskottet vågar hoppas, att det något så när skall närma sig målet, är naturligt.

Jag anhåller om proposition på bifall till utskottets förslag.

Herr Nisser, Martin Samuel: Den, som i likhet med mig är öfvertygad derom, att Sveriges jord kan bära skördar ymniga nog att nära Sveriges folk, kan icke tveka, att allt bör göras för att man må kunna snarast möjligt vinna det resultat, som sålunda åsyftas. Jag tror mig ock vinna stöd för mitt påstående, om jag ser på statistiken, hvilken utvisar att af Sveriges fasta areal för närvarande icke mer än 8,25 procent är vunder plog, hvarjemte naturlig äng utgör 3,9 procent. Summa omkring 12 procent. 44 procent är skogbärande mark och likaledes 44 procent annan mark. Om man derjemte tager i betraktande att endast 3 procent af den odlade jorden tages i anspråk för hvete- och rågskörden jemte därför behöflig träda, finnes intet tvifvel om att den tid verkligen kan inträda, då Sveriges jord kan bära skördar, ymniga nog att nära Sveriges folk. Men med sådana pris, som nu eller under föregående år 1894 noterats på hvete och råg, är detta en omöjlighet. Medelpriset var förra året 7 kronor 90 öre för hvete och 7 kronor 65 öre för råg pr 100 kilogram. Produktionskostnaden uppgår deremot till 13 å 14 kronor per 100 kilogram. Om man därför vill vinna det mål, jag nämnt, är det tydligt, att man måste skydda jordbruksnäringen.

För närvarande importeras sådana massor mjöl och spanmål, att under decenniet 1885—1894 hveteimporten i värde uppgick till 151 millioner kronor och rågimporten till 158 millioner kronor, sålunda tillhoppa 309 millioner kronor på 10 år. Jag vågar med visshet påstå, att om dessa 309 millioner kronor fått stanna i landet, de skulle mäktigt hafva bidragit till förkofran af så väl vårt jordbruk som vår industri.

Importen af dessa två sädeslag, hvete och råg ställer sig i procent af Sveriges skördar så, att hveteimporten uppgick 1885 till 84 procent, 1889, 1890 och 1891 till 72 — 80 procent, 1892 till 123 procent, 1893 till 152 procent och slutligen 1894 till 168 procent. Importen af råg åter höll sig 1889 till omkring 30 procent samt nedgick 1892 till 16 procent och 1893 till 17,5 procent, men steg 1894 ända till 35,5 procent, detta, såsom lätt inses, beroende på den väntade tullförhöjningen.

Här har nu mycket talats om den börda, som genom tullen skulle läggas på konsumenterna. I motionen n:o 1, till kammaren ingifven af friherre Klinkowström, finnes på sid. 59 en tabell, som visar prisen på hvete och råg samt hvete- och rågmjöl under åren 1868—1894. Tager man medelpriset för de första 10 åren, så utgör detta för omalet hvete 1 krona 58 öre och för mjöl 2 kronor 42 öre per lispund. Skilnaden mellan dessa pris är 84 öre eller 53 procent af priset å den omalna varan. Under de 10 åren 1878—1887 var priset å hvete i medeltal 1 krona 40 öre per pund och å mjöl 2 kronor 19 öre, skilnaden 79 öre eller 56,5 procent. Under de sista sju åren af perioden var slutligen medelpriset å hvete 1 krona 6 öre per pund — således icke långt från den siffra, som nyss nämndes på denna plats — och å hvetemjöl 1 krona 92 öre; skilnaden således 86 öre eller 80 procent.

Detta är ganska beaktansvärda siffror. De visa nemligen att under decenniet 1868—1877 mjölvarne här nöjde sig med en pris-skilnad af 50 procent medan de nu höjt denna till 80 procent af sådespriset.

Med afseende å rågen stälde sig prisen så, att medelpriset för åren 1868—1877 var 1 krona 20 $\frac{1}{2}$ öre för omalet och 1 krona 34 öre för mjöl, skilnaden således 13 $\frac{1}{2}$ öre eller 11,25 procent af priset å omalet. För åren 1878—1887 var medelpriset å råg 1 krona 4 öre per pund och 1 krona 22 $\frac{1}{2}$ öre för mjöl, skilnaden 18 $\frac{1}{2}$ öre eller 17,8 procent. Och slutligen för åren 1888—1894 var medelpriset för råg 94 öre per pund och för rågmjöl 1 krona 14 öre. Skilnaden hade sålunda stigit till 20 öre eller 21,2 procent.

Som jag nyss nämnde, var hvetepriset 1894 7 kronor 90 öre för 100 kilogram. Läger jag härtill den föreslagna tullen 3 kronor 70 öre hvarifrån bör dragas då gällande tull kronor 1,25, kommer jag icke högre än till 10 kronor 35 öre för 100 kilogram, och om till rågpriset 7 kronor 65 öre per 100 kilogram lägges samma tull, får jag ett pris, som ej är högre än 10 kronor 10 öre. Detta är icke siffror, som kunna verka afskräckande. De visa tvärt om, att vi med den ifrågasatta tullen icke komma till ett högre medelpris än som gälde 1878—1887, och jag vet icke af att man under decenniet 1878—1887 klagade något särdeles öfver spanmålsprisen. Det synes mig därför, att då bördan för konsumenterna icke blir större, klagomålen öfver denna börda icke äro berättigade. Det är visserligen sant, att man icke kan förutsäga, huru prisen kunna komma att variera, men de siffror, jag framlagt, visa att dessa pris från decennium till decennium gått i en fallande skala, och jag tror icke, att de under annat än särdeles ovanliga förhållanden kunna komma att uppgå allt för högt.

Jag tillåter mig att påpeka, att i den broschyr, som den föregående talaren omnämnde, det endast talas om den importerade spanmålen och om de fördelar, den utländske qvarnegaren har gent emot den svenske, då denne senare begagnar importerad spanmål. Men det skydd, vi åsyfta, är icke ett skydd för den importerade utan för den svenska spanmålen, och tager man detta förhållande i betraktande, ställer sig icke den proportion, bevillningsutskottet föreslagit emellan tullen a

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

omalen och malen spanmål, så ogynsam som våra qvarnegare vilja påstå. Att säga att just denna proportion är den rätta, är dock mycket svårt. Vi hafva hört en talare påstå, att de tullsatser, utskottet föreslagit, skola komma att framkalla en oerhörd qvarnindustri med åtföljande konkurrens på detta område, under det att qvarnegarne påstå motsatsen och säga, att dessa tullsatser skola blifva ruinerande för dem. Hvem har rätt? Genom att något sammanjemka de siffror, Kongl. Maj:t fastslagit, tror sig utskottet dock hafva funnit en rättvisare medelväg i den mycket omhandlade »proportionen».

Den ståndpunkt i frågan, som dessa mina nu uttalade åsigt utvisa, har jag intagit därför, att jag såsom sagdt tror, att Sveriges folk skall kunna nära sig själf från egen jord, om blott jordbruket åtnjuter tillbörligt skydd.

Det har från denna plats blifvit sagdt, att vi icke sköta vår jord nog intensivt och att mycket kunde göras i detta afseende. I anledning häraf skall jag be att få anföra några siffror från Neumann-Spallart. Det förhåller sig nemligen så, att den svenska jorden visar en afkastning för höstsäd af 18—20 hektoliter och för vårsäd af 23—27 hektoliter per hektar. På väl odlad mark kan produktionen af höstsäd uppbibras till 25—28 hektoliter och af vårsäd till 30—35 hektoliter. I Amerika lemna jorden endast 10,5 hektoliter höstsäd, 19—32 hektoliter vårsäd per hektar, och Ryssland utvisar så låga siffror som 6—9 hektoliter höstsäd och 10—13 hektoliter vårsäd per hektar, Österrike-Ungarn står oss temligen nära med en siffra af 12—15 hektoliter höstsäd och 16—20 hektoliter vårsäd per hektar, och slutligen lemna i Indien jorden endast 14,5 hektoliter pr hektar höstsäd.

Med sådana siffror för ögonen har man icke rätt att säga, att den svenska jorden icke är väl skött. Jag vill icke säga, att den icke skulle kunna skötas ännu bättre, och jag hoppas att det svenska folket måtte dertill manas, men jag tror icke, att det erhåller någon maning att bättre odla sin jord eller ens gifva den någon odling alls, om det skall tvingas att arbeta under sådana förhållanden som nu råda.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet, icke för att länge upptaga kammarens tid, utan för att i största korthet uttala min mening i denna för fäderneslandet så högst viktiga fråga. För att icke behöfva vara långvarig har jag ock utarbetat, jag vågar säga med mycken både svårighet och flit, den motion, n:o 1, som jag vid denna riksdag väckt i kammaren, i hvilken motion jag så godt jag det förmått betraktat tullfrågan i dess viktigaste afseenden. Denna motion slutade, såsom herrarne hafva sig bekant, med det förslag beträffande spanmålstullen, att den måtte för alla slag af spanmål med undantag af vicker och hafre höjas till 4 kronor per 100 kilo.

Hvad jag nu icke kan underlåta är att bittert beklaga mig öfver det sätt, hvarpå bevillningsutskottet haft godheten, om jag får så säga, att behandla denna min motion. Det hade enligt min åsigt varit bevillningsutskottets skyldighet att egna densamma någon behandling, men detta har skett på ett sätt, som jag, tror ingen, hvilken

väckte en dylik motion, skulle kunna vara fullt belåten med. Den är så omständlig, den upptager till besvarande, anser jag, ehuru det kanske visar fåfänga hos mig, på ett besegrande sätt alla tvifvelsmål rörande tullfrågan, som från frihandlarne och i pressen framkommit. Det synes mig, att utskottet haft mer än skäl att ingå på de frågor, jag i motionen framhållit, emedan de utgöra sjelfva hörnstenen i tullfrågan, men i stället för att göra detta, har utskottet på sid. 10 i betänkandet längst ned blott besvarat min motion med följande ord:

Hvad derefter motionärernas förslag beträffar, har friherre *Klinckowström* grundat sitt yrkande på en synnerligt utförlig motivering, för hvilken utskottet dock med hänsyn till omfånget för detta betänkande icke kan här närmare redogöra; tillåtande sig utskottet att i stället hänvisa till motionens innehåll.

På grund af dessa få ord till svar på min vidlyftiga och sakrika motion betviflar jag, att bevillningsutskottets ledamöter begagnat den till annat än makulatur. Visserligen har utskottets ordförande förklarat för mig, att han genomläst den två gånger, men detta måtte hafva skett i sängen, innan han lagt sig att hvila om natten.

Hvad min motion i synnerhet behandlar och jag lägger största vigten vid, är den stora frågan — protektionismens hörnsten —: hvem betalar tullen? Jag har egnat en icke oväsentlig del deraf åt denna fråga och vågar säga, att de bevis och fakta, jag framdragit, äro af beskaffenhet att visa, att Riksdagens samtliga ledamöter borde mera reflektera öfver och söka skaffa sig kunskap om denna viktiga fråga än som sker.

Den andra viktiga frågan, som jag behandlat i motionen, men utskottet behagat högförnämt förbigå, är den om det ofantliga inflytande, som *handelsvinsten* har på tullarnes verkningar. Denna fråga är så viktig att behandla och resonera öfver och klargöra, att ingen kan lösa tullfrågan till belåtenhet utan fullständig kännedom derom. Jag har nu sökt utreda denna fråga med den kännedom, jag tror mig ega i alla till tullfrågan hörande omständigheter, därför att jag sysselsatt mig med den i öfver 30 år och, för att kunna helt och hållet egna mig åt detta studium, hvilket jag medger vara ganska vidtomfattande, under tiden icke varit besvarad af någon statstjänst. Jag anser således, att det varit önskligt, att utskottet något mera tagit kännedom om och behandlat dessa frågor, detta så mycket mera som både regeringens proposition, hvilken, det erkänner jag, visserligen bör hafva första rummet, och andra motionärers framställningar i jämförelse med min motion blifvit sakrikt behandlade.

Hvad nu angår den proposition, regeringen till denna Riksdag afgifvit i tullfrågan, så, oaktadt jag vill böja mig för den ganska omständligt och sakrikt utarbetade motivering, som herr finansministern för densamma lemnat till statsrådsprotokollet, måste jag dock här förklara, att det synes mig, som om herr finansministern och Konungens öfriga rådgifvare icke skulle fullständigt känna till frågans hela innebörd. Redan vid 1892 års för tullfrågan så minnesrika riksdag, när det var fråga om sänkning af tullen, gjorde jag en ganska allvarlig kritik öfver det statsrådsprotokoll, som var fogadt vid Kongl. Maj:ts proposition, ty detta protokoll liksom det, hvilket

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, arter
och bönor.*

(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

åtföljer Kongl. Maj:ts proposition i tullfrågan vid denna riksdag, var af den beskaffenhet, att jag vågar säga, att det föredragande statsrådet och chefen för finansdepartementet icke tagit reda på frågans hela innebörd. Säkert är, att protektionister och frihandlare hugga i vådret och fåkta med förbundna ögon, om de icke taga upp dessa båda stora frågor: hvem betalar tullen? och om den stora vinst, handeln har; — och att med en ytlig kunskap härom hela tullfrågan blir alldeles förfuskad. Jag har icke en, utan flera gånger här i kammaren och i motioner uppmanat regeringen att bilda en komité af sakkunnige patriotiske män för att utreda frågan om hvem, som betalar tullen, så att man kunde komma till ett slut deri. Men nej, man sätter till komitéer i frågor om sablar och betsel och snitten på uniformer, hvilka frågor mycket väl kunde behandlas i embetsverken — och när frågan om embetsverken kommer före, skall jag till densamma lemna sådana bidrag, att man skall finna, att de flesta komitéupdrag varit sådana, att de mycket väl kunnat behandlas i embetsverken eller kollegierna. Under min tjänstetid har jag ensam behandlat tre arbeten, som varit uppdragna åt komitéer, hvilka icke kunde komma till slut dermed, men väl med sina aflöningar. Dessa arbeten har jag ensam bragt till slut utan något arfvode eller annan godtgörelse.

Må ingen misstycka, att jag i denna punkt håller mig kvar vid den tull af 4 kronor, som jag föreslagit i min motion, och att jag kommer att yrka afslag å bevillningsutskottets hemställan och bifall till detta mitt förslag. Likväl får jag förbehålla mig, att, om jag icke erhåller något understöd i mitt förslag om denna högre tull å omalen spanmål, vid diskussionens slut få frångå detsamma och förena mig med dem, som yrka tull af 3 kronor 70 per 100 kilo.

Detta är hvad jag i denna första punkt velat uttala, men vidare har den förste talaren, som i dag uppträdde och hvilken troligtvis är frihandlarnes ledare och apostel — jag hoppas desse herrar frihandlare i denna kammare äro få, men befarar, att de äro vida flere än man tror — han har gjort några påståenden, som jag antecknat med min darrande hand och ber att nu få besvara.

Han sade, att det vore en orättvisa att beskatta och lägga tull på lifsmedel. Detta påstående är nu fullkomligt origtigt och beror derpå, att han icke studerat tullfrågan i dess helhet och djup. Det är icke vi, som betala tullen, utan de, som skicka hit sina varor och måste bli af med dem. Jag har i min motion behandlat denna fråga och visat orsaken, hvarför de, som föra fram spanmälen från det inre af Ryssland till spanmålshamnarna vid Östersjön, såsom Petersburg, Memel m. fl., kunna pruta af så mycket på spanmålspriset. Spanmålshandlaren köper i det inre af Ryssland, som har mycket svåra kommunikationer, hvete för 3 å 4 kronor tunnan, och om han sedan får 11 till 12 kronor, är det ju en kolossal vinst, äfven om han nödgas betala frakten. Här ha vi således också frågan om handeln och handelsvinsten, om hvilken regeringen och bevillningsutskottet haft pligt att skaffa sig underrättelse i stället för att deri alldeles moltiga. Man måste besinna, att handelns idkare åt sig taga $\frac{2}{5}$ af bruttoinkomsten å hela världshandeln, hvilken uppgår till många milliar-

der, och med dessa $\frac{2}{5}$ betala de alla omkostnader för transporter, upplag och magasinering, kursdifferenser o. s. v. Jag har redogjort för dessa förhållanden i min motion, och de måste både behandlas och behandlas grundligt, för att man skall kunna finna hvad det är, som gör tullfrågan så invecklad. Både protektionister och frihandlare behandla den såsom en lätt sak, men det är den, Gudi klagadt, icke, den är tvärt om mycket svår.

Vidare sade frihandlarnes förman, herr Tamm, att tullarne utgöra en tung börda både för industrierna och konsumenterna, men detta är icke förhållandet. Herr Tamm utgår från att tullen är en skatt, hvilket den icke är. Tro herrarne verkligen, att Sveriges brödätande befolkning, såsom Föreningen mot lifsmedelstullar sökt visa, konsumerar 30 millioner kröner om året på brödfödans tullafgifter? Jag tror det icke, ehuru föreningen uppgifvit det i sina flygblad och sin öfriga litteratur, som verkligen borde vara underkastade tryckfrihetsförordningens straffbestämmelser för vrängda framställningar till allmänhetens förledande. Detta är icke första gången, jag haft anledning göra anmärkning mot denna förening. Den i denna församling salige herr Bennich — på hvilken personligen jag sätter det största värde — har dock varit föreningens ordförande, och herr Wærn är det eller kanske är det herr Dickson? Jag har utbedt mig som en nåd att få föreningens flygblad, men jag får dem icke, utan jag har fått tigga dem af bokhandlarne eller klippa ut dem ur tidningarna. Man måtte i den föreningen vara rädd för mig, ty dess publikationer äro verkligen den största tullgalenskap som finnes.

Herr Tamm har vidare sagt, att rågodlingen i landet gått tillbaka. Jag vet icke, hvilken underrättelse han har för detta påstående. Jag har läst Sveriges officiella statistik för 1894, den sista som blifvit publicerad, och har der funnit uppgifter för de fem—sex sista åren, hvilka visa, att rågodlingen gått framåt. Men nog har den lidit ofantligt, det är jag den förste att erkänna. Jag, som sjelf är landtbrukare, vet, att det är svårt att sälja rågen, och jag har måst använda en stor del af min jord till annat än odling af råg och hvete, som icke längre betalar produktionskostnaden.

Herr Tamm har också yttrat sig i fråga om mjöltullen, och sade, att vinsten deraf kommer att falla i mjölnarnes fickor. Härom är jag äfven ense med honom, men jag har därför i min motion föreslagit, att mjöltullen skulle bestämmas till 6 kronor i stället för 6 kronor 50 öre, såsom Kongl. Maj:t och bevillningsutskottet föreslagit och äfven mycket sannolikt blifver Riksdagens beslut. Jag liksom känner det i luften.

Hvad premieringen af hvitbetssockret beträffar, som herr Tamm inblandat i mjölet, förmodar jag, för att få det sötare, har jag i den motion, jag afgifvit såsom kritik öfver Kongl. Maj:ts statsverksproposition eller i ett yttrande till protokollet yrkat två åtgärder för att minska den tunga börda, som samtliga skattdragande nu måste bära till förmån för sockerindustriens patroner. När jordbrukets idkare i fjol knappt hade en till två procent på sitt i jordbruket nedlagda kapital, har deremot sockerindustrien efter alla beräkningar en rent af oskäligen vinst. Tjugu till trettio procent i vinst är oskäligt

Tull å omalen råg, hvete, korn, majs, ärter och bönor. för en näring, åt hvilken samtliga skattdragande i landet skola betala premie för att bringa upp den till detta mått af revenu. Den förra Riksdagen har ock af regeringen begärt en sakrik undersökning af sockerindustriens ställning, fastän regeringen icke brytt sig derom. Men det är icke mitt fel.

(Forts.)

Jag har kanske för länge uppehållit herrarne med mitt yttrande och får nu blott yrka afslag å utskottets förslag i den föredragna punkten och bifall till mitt förslag att tullen å omalen spannmål måtte bestämmas till 4 kronor per 100 kilogram.

Herr statsrådet Wersäll: Då beklagligen hans excellens herr statsministern är genom sjukdom hindrad att här närvara och försvara den kongl. propositionen, har jag ansett mig böra yttra några ord om densamma.

Hvad då först tullen å omalen spannmål beträffar, så har bevillningsutskottet föreslagit, att densamma borde höjas till kr. 3,70 per 100 kg. Utskottet synes, att döma af betänkanDET, kommit till detta resultat på den grund, att utskottet ansett, att i Kongl. Maj:ts proposition proportionen mellan de olika tullsatserna å malen och omalen spannmål icke varit lyckligt vald. Till försvar för denna proportion ber jag få först och främst hänvisa till den motivering, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, och ber vidare få erinra om det stora betryck, som vår industri är och länge varit underkastad till följd af utlandets stora massproduktion. Denna produktion är ju sådan, att den, genom att sälja sina öfverskott i främmande länder, pressar ned prisen oerhördt. Denna prisnedsättning går ofta ned till pris, som äro lika produktionsvärdet och understundom derunder. På detta sätt kan utlandets produktion lyckas döda svagare konkurrenter och komma att beherska marknaden för att sedan höja prisen. Jag tror, att qvarnindustrien icke står i någon undantagsställning härutinnan. Då vi nu se, huru särskildt den tyska qvarnindustrien genom tullsatser och premieringsystem varit i stånd att på vår marknad icke allenast uttränga det ryska mjölet, utan äfven är på god väg att uttränga det danska, som dock till för några år sedan hufvudsakligen såldes till Sverige och dessutom är i stånd att sälja sina produkter till så låga pris, att våra qvarnar få arbeta utan att deras egare kunna beräkna någon egentlig inkomst på sitt i rörelsen nedlagda kapital, så är det ju gifvet, att regeringen vid tullsatsernas bestämmande haft i skarpt ögonmärke just denna konkurrens från de tyska qvarnarna och dervid icke ansett sig kunna föreslå andra eller lägre tullsatser än just dessa tyska. Utskottet synes hafva kommit till sitt resultat beträffande proportionen mellan tullsatserna efter att grundligt hafva undersökt saken och rådgjort med sakkunniga personer, men icke desto mindre kan ju utskottet icke tillmäta detta resultat annat än ett relativt värde. Hans excellens finansministern påpekar också i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att det synes vara omöjligt att i denna fråga komma till ett absolut riktigt resultat eller till en bevisligen fullt riktig proportion mellan tullsatserna å malen och omalen spannmål. Då nu detta är förhållandet och man från alla sidor är ense om svårigheten att komma till en exakt pro-

portion, är det då ej mycket förklarligt och har det icke, mine herrar, varit klokt, att regeringen stält sig på den ståndpunkten, att den följt den erfarenhet, som vunnits i Tyskland, ett närgränsande land, som kan ungefärligen jemföras med vårt i detta afseende, i stället för att ställa sig på en grund, som varit oförsökt? Vi kunna ju alla vara öfvertygade om, att då utlandet åsatt sina tullar, har det icke i första hand haft till ögonmärke att gynna qvarnindustrien, utan man har nog i första hand tänkt att med dessa tullar upphjelpa en betryckt jordbruksnäring. Detta har också varit regeringens afsigt och tanke, då den föreslagit Riksdagen de tullsatser, som finnas i den kongl. propositionen angifna. Om någon skulle vilja påstå, att regeringen haft till sin första tanke att gynna qvarnindustrien, så är ett sådant påstående oberättigadt, och jag tror, att detta bäst bevisas deraf, att äfven om regeringens tullsatser skulle blifva de gällande, skulle den svenska qvarnindustrien komma i ett sämre skyddadt läge än den tyska, franska och ryska och numera äfven den spanska qvarnindustrien och äfvenledes i ett sämre läge, än som föreslagits för den danska.

Jag skall emellertid icke längre upptaga kammarens tid. Jag har nu sökt i korthet redogöra för de skäl, som legat till grund för regeringens förslag. Jag vet nu mycket väl, att det nu ankommer på Riksdagen att fatta sitt beslut. Jag har dock icke blifvit öfvertygad, att utskottets förslag beträffande proportionen är bättre än regeringens. Emellertid har jag all anledning att förmoda, att denna kammare kommer att godkänna utskottets förslag, och må hända kommer äfven detta beslut att blifva Riksdagens. Jag har då icke att tillägga annat än en förhoppning och en önskan, att, hvilket beslut än kommer att fattas, detta beslut må visa sig resultera till en förbättring för jordbruksnäringen och dermed till en lyftning i vårt lands ekonomiska ställning i allmänhet.

Herr Cavalli: Jag beklagar mycket, att jag icke befann mig i detta rum under början af friherre Klinckowströms anförande. Jag har emellertid fått mig meddeladt, att han framställt den anmärkning, att utskottet icke skulle hafva grundligt behandlat den sakrika och utförliga motion han afgifvit, samt att det referat, utskottet i sitt betänkande gjort af densamma, till och med varit kortare än det, som beståtts andra motioner. Jag vädjar emellertid till den ädle friherren sjelf, huru vida utskottet, om hvilket han uttalade det omdöme, att det icke förstode denna svåra fråga, som han studerar i trettio år, kunde gifva sig till att dela sönder denna sakria byggnad, som han i sin motion uppfört från grunden till takåsen. Detta kunde icke utskottet våga sig på, och jag tror icke heller, att mycket varit vunnit dermed, då den, som vill läsa motionen, kan gå till denna, hellre än att läsa ett referat deraf. Jag medgifver emellertid, att äfven ett annat skäl varit för mig och kanske många andra bestämmande, då i betänkandet friherrns motivering icke fullständigt refererats. Denna är delvis sådan, att den icke lämpar sig för ett tullbetänkaude. Han säger nemligen bland annat följande, som jag skall bedja att få läsa upp: »Den högste, människolägtets Frälsare, som gick så ensam på sin

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.

(Forts.)

väg från Bethlehem till Golgatha, och icke hade något, hvarpå han kunde luta sitt hufvud; — och hans lärjungar, apostlarne, hvilka gingo ut ensamme, utan något skydd, utan något stöd, att predika evangelii eviga sanningar för alla folk; — och de första kristne martyrerna, blodsvittnena för Kristi läras renhet och sanning, som gingo ensamme till hednafolk, stego ensamme upp på bålen eller ned bland de vilda djuren för att förtäras eller sönderslitas af dem till hedningarnes förlustelse!... och vetenskapens förgångsmän och vetandets heroer, hvilka vid den flämtande lampans sken i den ensliga klostercellen eller i armodets låga boning tände kunskapens ljus i alla riktningar!... eller härforaren, som genom sina bragder slår verlden med häpnad eller krossar våldets och mörkrets bojar, som försvarar sanningen in i döden — kunna ej *de* med allt skäl anses för att snarare »hafva fört vårt släktes öden fram till högre ljus och till en allmänare människornas förbrödring», än den stora, djupa, stilla handels flod?» Jag vädjar till kammarens ledamöter, huru vida icke, om något sådant influit i bevillningsutskottets betänkande, det med skäl hade kunnat mot utskottet riktas samma anmärkning, som en amerikansk författare låter en kongressledamot riktiga till den amerikanske finansministern, den nemligen, att poesi icke passade i ministerns embetsberättelse.

Utskottet har emellertid icke ensamt förebråtts för bristande kunskap. Samma omdöme uttalar friherren om regeringen, och om finansministern yttrar han särskildt, att finansministern icke tagit reda på frågan. Jag kan dock icke tro, att friherren önskar, att finansministern, för att kunna grundligt studera saken, skall åberopa samma skäl som friherren, eller att han varit dertill oförhindrad af statstjenst.

Slutligen nämnde friherre Klinkowström, att han icke erinrade sig, huru vida han i en motion eller till protokollet framställt förslag i fråga om sockerbeskattningen. Jag ber att få upplysa, att någon motion derom icke under denna riksdag blifvit väckt.

Herr von Stapelmohr: Jag har begärt ordet för att få i kammarens protokoll antecknadt, att jag icke med min röst kommer att medverka till att kammaren fattar ett beslut i öfverensstämmelse med utskottets förslag. Det har med styrka framhållits, att jordbruksnäringen lider af ett betryck. Jag vill icke förneka, att till följd af låga spanmålspris många jordbrukare kommit i bekymmersam ställning, men det är ju icke endast jordbruksnäringen, som får vidkännas mindre goda konjunkture, utan äfven andra af vårt lands viktigaste näringar få underkasta sig detsamma. Många sådana hotas allvarligen att undergräfvast, utan att staten sträcker sin hand för att undanröddja faran. Nu säger man visserligen, att jordbruket är vårt lands modernäring. Ja väl! Men jag kan dock icke deri se något berättigande för att, då jordbruket under viss period icke lemnar den afkastning, dess idkare önska sig, staten, för att hjälpa jordbrukarne, skall, utan tillbörlig hänsyn till andra samhällsmedlemmars intressen, tillgripa sådana medel som en tullsats, hvilken motsvarar 40 à 50 procent af varans värde, hvarigenom jordbruket icke behöfver vid-

kännas de mindre goda fluktuationer å marknaden, som andra näringar få tåla. Den onda dagen får tagas med den goda, och en god tids vinst får ersätta en dålig tids förlust; så gäller det inom andra näringar och så må det kunna gälla inom jordbruksnäringen.

I det statsrådsprotokoll, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition, säges det: »Ringa utsigt förefinnes, att spanmålspisen på verdensmarknaden skola, åtminstone i den närmaste framtiden, komma att på ett mera stadigvarande sätt åter höja sig». Denna åsigt bör dock icke vara bestämmande för kammaren. Spanmålspisens höjning och sänkning bero på omständigheter, som ligga långt utom Riksdagens och regeringens räckvidd; och de kunna därför ej af statsmagtarna bestämmas och ordnas på ett tillfredsställande sätt. En ogynsam väderlek kan minska det öfverskott af spanmål, som de spanmålproducerande länderna vanligen hafva att åt oss aflåta, och medföra höjning af spanmålspisen. En ändring i dessa länders politiska förhållanden kan åstadkomma samma verkningar. Krigiska förvecklingar eller farhågor för sådana eller missväxt i vårt eget land kunna äfven förorsaka en hastig prisstegring. Erfarenheten, sedan spanmålstullar infördes, har ock visat, att en sådan höjning kan ganska oförutsedt ega rum. Huru en sådan hastigt påkommande prisstegring kan inverka på den obemedlade spanmålköpande befolkningen, vill jag nu icke söka utreda, utan öfverlemnar jag åt en hvar att sjelf klargöra detta för sig. Botemedlet mot betrycket finna utskottet och regeringen ligga i spanmålstullar. Af utredningar, som gjorts, med anledning af tullstriderna, framgår emellertid, att en del af den jordbrukande befolkningen icke har någon spanmål att aflåta, att en annan del har ytterst ringa att afyttra, samt att de, som egentligen hafva något att sälja, utgöra endast 36 procent af dem, som egna sig åt jordbruket. Här af synes mig följa, att det är den spanmålköpande allmänheten — utgörande det långt öfvervägande flertalet — som får tillsläppa medlen, för att mindretalet skall få god afkastning af sin näring. Den åsigt, jag nu framställt, har så ofta blifvit uttalad under tullstriderna, att statsministern och chefen för finansdepartementet ansett sig böra i statsrådsprotokollet inlägga en gensaga deremot. Han säger der: »hvarje jordägare, som har jordbruket till sin uteslutande förvärfskälla — och till denna kategori hör det öfvervägande flertalet smärre jordegare — måste för att kunna betala sina skatter och inköpa de för hans och hans familjs behof erforderliga förnödenheter af hvarjehanda slag, som ej af jorden framalstras, årligen afyttra en större eller mindre mängd af landtmannaprodukter.» Ja, det ligger nog en viss sanning här i, men botemedlet framstår icke därför i en behaglig dager, då jag tager hänsyn till, att en stor del jordbrukare icke har spanmål att aflåta, och att det är den talrika icke jordbrukande allmänheten, som får släppa till medel för att gifva de spanmålproducerande bättre intågter på sin jord. Vännerna till lifsmedeltullar förespegla, att tullarne gifva en hjälp äfven åt dem, som icke hafva spanmål att sälja, derigenom att arbetstillgången ökas och arbetsprisen höjas, och finansministern har uttalat en liknande åsigt i detta uttryck: »ju större afkastning, landtmannens arbete lemnar, i desto högre grad blifver han afnämard af andra näringars alster. Härvid uppstår dock

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärtor
och bonor.*

(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

för mig den frågan: har erfarenheten under den tid, som förflutit sedan spanmålstullar infördes, visat, att detta påstående är sanning? Jag vill nu icke förneka, att å en eller annan ort möjligen arbetslönen har stigit och arbetstillfällena blifvit rikligare, men i allmänhet taget vågar jag påstå, att förhoppningarna icke uppfyllts. Svårigheten att beräkna utgången af striden om tullarne och dessas inverkan på affärernas utfall har alstrat en osäkerhet i och ett misstroende mot affärerna, hvilket gjort, att kapitalet i många fall dragit sig undan industrien, till men för densamma, hvilket är att beklaga, enär industrien, understödd af kapitalet, kan lemna arbetstillfällen åt många personer, som kunna vara deraf i behof.

Om också arbetsprisen höjt sig på några ställen, tror jag, att denna höjning icke uppgått till den höjning i lefnadskostnaderna, som tullen på lifsmedel åstadkommit, och jag är fullkomligt öfvertygad, att, i stort sedt, arbetsklassens ställning efter tullarnas införande icke blifvit bättre, utan tvärt om, att dess existensvilkor i väsentlig mån försvårats.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet avslutar en period i statsrådsprotokollet med: »rätt förstådt, äro näringarna i ett land solidariska». Men man får väl icke fatta detta så, att, der en näring under en viss tid försvagats, staten skall för att upphjelpa denna näring taga från andra näringar, eller från särskilda klasser af medborgare, hvad den svaga näringen kan behöfvå, för att den åter skall blomstra, och ännu mindre får man åt denna mening gifva den innebörd, att en hel landsända skall kunna påläggas en odräglig börda för nyssnämnda ändamål. Så blifver dock förhållandet genom spanmålstullarnes höjning. Ett hårdt och omildt klimat lägger, såsom herrarne veta, hinder i vägen för ett framgångsrikt producerande af spanmål i Norrland. Vissa sädesslag äro för ömtåliga att der trifvas, hvete odlas icke alls, och råg endast i ringa grad. Hufvudsädet är korn på platser, som dertill äro lämpliga. Frost och otjenlig väderlek göra, att kornet ofta icke går till mognad. Säd till brödföda och utsäde måste därför i betydande mängder köpas från andra orter. Dryga frakter och långa transporter ej sällan efter dåliga vägar och obanade stigar göra, att priset på tunnan af rågmjöl, innan den kommit fram till bestämmelseorten, högst betydligt öfverstiger det pris, som den har i de mera lyckligt gynnade produktionsorterna inom landet. Det går mången gång upp till 25 å 30 kronor. Under sådana förhållanden är det gifvet, att en förhöjning af tullen på spanmål och mjöl skall kämbart inverka på Norrlands befolkning. Med ledning af några statistiska uppgifter, som jag haft till mitt förfogande, har jag sökt att klargöra för mig, huru den föreslagna tullen å spanmål och mjöl skulle utfalla i det län, till hvars representant jag har äran att räkna mig. Jag skall icke trötta kammaren med att anföra några siffror eller angifva grunden för beräkningen, men vill dock nämna, att jag kommit till det resultat, att endast Jemtlands län genom förhöjning af tullen skall i tullskatt få betala närmare 400,000 kronor om året. Denna skatt utgår icke allenast från den icke jordbrukande allmänheten, utan äfven från den jordbrukande befolkningen för att hjälpa den jordbrukande befolkningen i de södra

orterna. Denna beskattning synes mig vara så mycket mera orättvis som den, såsom den ärade talare påpekade, som i dag först hade ordet, icke står i förhållande till den betalandes skatteförmåga, utan ty värr träffar så, att den som mindre har får mera betala. Jag kan icke finna, att en sådan beskattning är billig, och jag tror, att på den kan tillämpas den fräjdade skaldens ord, »att den hjälper tu och stjelper sju».

Ehuru jag helst såge, att inga spanmålstullar funnes, vill jag dock nu inskränka mig till att yrka bifall till den af herr Bromée afgifna reservationen.

Friherre Klinckowström: Jag har endast ett par ord att säga i anledning af det yttrande, som herr Cavalli senast hade. Denne talare ville visa rigtigheten af bevillningsutskottets förfarande att icke referera något af min motion, hvilken dock innehåller mycket af vigt för utskottet att lära känna. Han roade sig med att helt lätsinnigt försvara en sådan bevillningsutskottets åtgärd genom att ur denna 64 sidor digra motion, som jag vågar påstå innehåller mycket och allvarsamma saker rörande sjelfva frågan, uppläsa elfva rader, troende sig härmed tillräckligt hafva försvarat bevillningsutskottets behandlingssätt.

Jag beklagar, att en så allvarsam man som bevillningsutskottets ordförande tillätit sig detta lätsinniga bruk af yttranderätten här i kammaren. För att nyttja ett allmänt bekant ordspråk, är detta, som om någon på helsningen »god dag» svarade »yxskaft».

Herr Cavalli har äfven förutskickat en ursäkt — det erkänner jag — för sin afsigt och vilja att försvara regeringens åtgärder rörande tullfrågan. Jag har med mycken uppmärksamhet flera gånger genomläst det sakrika protokollet, som är bilagdt Kongl. Maj:ts nädiga proposition till Riksdagen rörande tullfrågan, men jag måste erkänna, att ehuru jag böjer mig för den stora sakkunskap, som bör finnas hos Konungens rådgifvare, så mycket mer som, om jag icke allt för mycket bedrager mig, det finnes bland dem äfven kvarnegare, som således böra i grund och botten känna till yrket, kan jag likväl icke godkänna det slut, hvartill chefen för finansdepartementet, som äfven är hans excellens statsministern, kommit i frågan.

Jag vill icke längre upptaga kammarens tid, men då jag är den siste af de talare, som anmält sig hos herr talmannen, och ingen i kammaren yttrat sig till förmån för mitt yrkande om 4 kronors tull per 100 kg. spanmål, vill jag icke försvara frågans afgörande genom begäran om votering angående detta mitt yrkande, utan anhåller, herr talman, att få nedlägga detsamma och afstå derifrån.

Herr Forssell: Den siste ärade talaren har, tror jag, såsom han sjelf sade, i trettio år hållit på att uppfostra båda partierna i den stora tullfrågan till bättre insigt. Jag kan intyga, att under den tid, jag hade äran att sitta vid rådsbordet, var regeringen år efter år föremål för ungefär samma beskyllningar, som nu utslungas mot det herskande protektionistpartiet, bevillningsutskottet och regeringen, beskyllningar för okunnighet, lättsinne och ovillighet, allt på den grund,

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

att man då lika litet som nu ville taga tillräcklig kännedom om den ärade talarens grundliga undersökningar och, efter hans egen mening, välgrundade påståenden, hvilka ensamma för sig skulle vara tillräckliga att lösa alla tvister och i grund krossa alla gensägelser mot protektionismen eller spannmålstullarna. Hans påståenden hafva alltid gått ut derpå, att ingen behöfver hafva några bekymmer, emedan utländingen alltid betalar tullen — väl att märka — skyddstullen. Han påstår vidare: ingen behöfver hafva några bekymmer, ty skyddstullen höjer aldrig priset inom landet för konsumenterna. Har den ädle friherren noga besinnat allt detta, då behöfva vi ju icke längre strida. Men hvarför har han då alltid, liksom mot den nuvarande protektionistiska regeringen, sagt: hvarför ställer man icke till med en undersökning, hvarför sätter man icke till en komité? Detta är den ärade talarens favoritsats. För min egen del har jag aldrig ansett det nödigt att svara på dessa frågor, så länge de rigtades mot mig i regeringen, men jag kan icke underlåta att i detta ögonblick, då förebräelserna rigtas mot andra, uttala min förvåning öfver att svar icke lemnas. Jag finner nemligen, att just nu försvaret är lättare, än hvad det någonsin varit. Hvarför söker man icke bevisa, att utländingen betalar tullen? Derför att om man bevisar detta, bevisar man med detsamma, att den tull, som pålægges, icke är en skyddstull. Det är alldeles oförnekligt och obestriddligt, att utländingen mängen gång betalar tullen, men lika axiomatiskt säkert är det, att *när* utländingen betalar tullen, *då* i och med detsamma höjes icke priset. Om priset på en vara är 100 kronor, och en tullsats pålægges af 10 procent, och om utländingen säger: jag betalar dessa 10 procent, betyder det detsamma, som jag säljer varan fortfarande för 100 kronor. Alltså stiger icke priset. Man kan icke begära, att ett parti eller en regering, som uttryckligen pålägger tullar icke för att beskatta svenska folket, utan för att höja priset, skall nedsätta en komité för att bevisa, att den åtgärd man vidtagit icke fullgör den uppgift, som man med densamma afsett. Jag tror, att den ärade talaren i dessa omständigheter borde finna tillräcklig förklaring, hvarför man aldrig kan taga hänsyn till hans yrkande.

Herr Reuterswärd: Jag har begärt ordet egentligen för att få tillkännagifva, att jag på det högsta ogillar, att en så varm protektionist som friherre Klinckowström tillåtit sig här fälla uttryck gent emot regeringen, för hvilka uttryck jag anser, att det protektionistiska partiet icke vill ställa sig solodariskt med honom. Min öfvertygelse är den, att det af regeringen framlagda förslaget är byggdt på sakkunskap, framför allt derför att till grund för detsamma äro lagda de tyska tullsatserna, hvilka väl få antagas hafva varit väl afvägda och utredda, innan de blefvo antagna. Om jag icke till fullo gillar den kongl. propositionen, så är det derför, att de tyska beräkningarna som blifvit lagda till grund, synes mig väl mycket gynnat dess qvarnindustri, hvarigenom tullproportionen mellan malen och omalen spannmål blifvit större, än hvad som fordras för att lemna ett tillbörligt skydd. Om man vid beräkningen endast tager i betraktande den procent af mjöl finsikt, som en viss kvantitet råg eller

hvete lemnar och icke upptager i värde affallet, d. v. s. kliet och sekunda mjölet, ja, då är beräkningen ej för hög, men tager man hela utbytet med, så blir proportionen en helt annan. Men långt ifrån att jag skulle vilja gå så långt, som åtskilliga talare eller de, som velat ställa proportionen så, att fyrakronoretullen för den råa spanmålen skulle motsvaras af blott 6,50 för mjölet, anser jag, att man icke bör gå längre än hvad utskottet beräknat och möjligen framkalla en ganska betänkelig kris för qvarnegarna. Jag är varm protektionist och vill gynna alla näringar i vårt land, men vill icke, att man med den ena industrin skall slå i hjel den andra. Jag önskar, att man af tullarne må få något godt å ömse sidor.

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*
(Forts.)

Deremot tror jag icke, att det förslag utskottet här framställt skall alltför mycket gynna qvarnegarna, ty i förbigående vill jag nämna, att flertalet af oss från början icke tänkt sig gå högre än till 3,50 för omalen spannmål med 6,50 som mjöltull. Då emellertid meningarna inom det protektionistiska partiet blefvo allt mer och mer delade, så att förstnämnda åsigten icke kunde göra sig gällande, och bevillningsutskottet lyckats träffa en siffra, som ligger emellan de båda ytterligheterna, har jag för min del beslutat att obetingadt ansluta mig till bevillningsutskottets förslag, sådant det föreligger, och då jag tror, att, från protektionistisk synpunkt sedt, det vore oklokt, därför att opinionen för närvarande inom landet är för de höga tullarna, så att man, snart sagdt, skulle kunna framtinga hvilka höga tullar som helst på spannmål, bör man icke begagna detta ögonblick för att framkalla en reaktion, som kunde medföra högst betänkliga följder för framtiden. Detta gör, att ehuru jag anser den proportion, som bevillningsutskottet föreslagit, vara tillräckligt hög, och må hända högre än den bör vara, finner jag, att man nu åtminstone bör se tiden an och få erfarenhet om, huru den kommer att verka, innan man går längre. Skulle så vara, att äfven den tullen ligger för mycket till fördel för qvarnegarne, d. v. s. att de derpå skulle skörda en oskäligen vinst, så äro protektionisterna nog mäktiga att kunna korrigera detta vid en kommande riksdag. Skulle det deremot gå i motsatt riktning och gå så långt, att qvarnegarna blefve satta på alltför stor förknappning, beror det icke på dem sjelfva att i Riksdagen skaffa sig representanter, som bevaka deras intressen gent emot jordbruksintresset? Jag tror därför, att vi i närvarande stund icke hafva annat att göra än att sluta oss omkring bevillningsutskottets förslag.

Vid början af denna riksdag blef man åtminstone inom det protektionistiska partiet ganska snart ense derom, att tullen å mjöl icke borde sättas lägre, än den nu gäller, eller enligt Kongl. Maj:ts förslag, och detta på mycket goda grunder, ty hvad man sätter den under den tyska mjöltullen, är det alldeles säkert, att vi få en öfvernaturligt stor import af mjöl, hvilket för såväl qvarnegarne som jordbrukarne vore, snart sagdt, det värsta, som kunde hända. Derjemte tänkte man, sedan vi blifvit ense om att ställa oss på Kongl. Maj:ts förslag, att man sedermera med lätthet skulle kunna komma till den siffra, som borde åsättas för den omalda spannmålen. Man ansåg detta vara blott en räknefråga, men det är mer än en räknefråga.

Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.
(Forts.)

Åtminstone ingår deri eller bör åtminstone ingå i denna kalkyl åtskilliga faktorer, som många icke velat medtaga. Andra hafva tagit med allt hvad faktorer heter i sitt debet, men uteslutit några i kredit, hvilket gör, att vid beräkningen af proportionen emellan spanmjöl och mjöl man kommit till så olika sifferuppgifter. Mjöltullen bör icke göras beroende af vårt godtycke, utan vi måste i detta afseende efter mitt förmenande rätta oss just efter de tyska tullsatserna, emedan det är från Tyskland, som vi hafva att frukta den största konkurrensen. Då så är, kommer jag att, när det gäller mjöltullen, äfven rösta för den, som utskottet föreslagit.

Men hvad jag icke kan med tystnad afhöra, det är — jag ber om ursäkt, att jag vänder mig mot herrar norrländingar — den beklagliga ställning, hvori Norrlands representanter ställer sig gent mot det öfriga Sverige. Jag undrar, om herrar norrländingar verkligen hafva skäl att framkomma med t. ex. sådana beräkningar, som att Jemtland ensamt skulle betala 400,000 kronor om året till mellersta Sveriges jordbrukare. Skola vi räkna på detta sätt med Norrland, mine herrar, frågas: hvad har mellersta och södra Sverige årligen betalat till Norrland utom allt hvad som gjorts under nödens tid? Jo, mine herrar, vi hafva byggt jernvägar, snart sagdt, så långt vi förmått, för att gagna och lyfta detta Norrland. Vi hafva årligen lemnat anslag till Norrland för sjösänkningar och myraftappningar. Vi lemna hufvudanparten af anslagen till vägars anläggande och förbättrande till Norrland, och vi önska att äfven kunna ställa så till, att Norrlands jordbruk skall kunna brödföda sina inbyggare. Vi önska, snart sagdt, att Norrland skall sättas i samma goda belägenhet som åtminstone norra delen af mellersta Sverige. Men då, mine herrar, är det också nödvändigt, att menniskor skola kunna bygga och bo och odla Norrland, men det låter sig icke göra med de spanmålspris, som nu äro gällande. Jag har velat nämna detta för att åtminstone besvara de inkast, som göras, när det talas om de uppoffringar, som Norrland gör för det öfriga Sverige, ty det är en obetydlighet mot hvad det öfriga Sverige fått göra för Norrland.

Jag anhåller om bifall till bevillningsutskottets förslag i denna pnnkt.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Alin: Friherre Klinckowströms sista anförande har mött gensägelse från olika håll. För min del finner jag mig manad att mot ett af hans yttranden rigta en gensaga i form af en *protest*. Detta hans yttrande innehöll en insinuation, otillständig hvar helst den må framkomma, men framför allt då den yttras i en af Riksdagens kamrar. Mot detta yttrande anhåller jag att få till protokollet afgifva en indignationens protest.

Med herr Alin instämde herrar *Almström*, *Odelberg*, Wilhelm, och *Casparsson*, grefve *Klingspor*, herrar *Philipson*, *Berg*, Gustaf, *Almqvist*,

Sandberg, Cavalli, Wijk, Wallin, Svedelius, Rudebeck, Åkerman, Blomberg, Forssell och Lundeborg.

*Tull å
omalen råg,
hveite, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

Herr Sandberg: Då jag är protektionist på fullt allvar, kan jag icke annat än känna det såsom min förnämsta pligt att söka stödja och skydda de små jordbrukarne, som ostridigt äro det svenska folkets kärna. Deremot känner jag icke den minsta benägenhet för att ytterligare rigta de redan förut rika och mäktiga qvarnegarne och qvarnbolagen. I händelse mjöltullen sättes till 6,50 för 100 kilogram, då kommer detta enligt mitt förmenande att verka så godt som ett importförbud. Det synes mig då vara att befara, att dessa qvarnegare bilda ringar och sålunda efter sitt godtycke bestämma prisen på alla finare mjölsorter. Detta torde dock icke vara hufvudsaken i frågan. Det väsentliga är att finna en sådan proportion mellan tullen på malen och omalen spannmål, som åstadkommer, att herrar qvarnegare, som uteslutande tänka på sin egen fördel — och något annat kan man icke begära af så skickliga köpmän — finna för sig fördelaktigare att köpa svensk spannmål, så länge sådan finnes att taga, än att importera utländsk vara. Det är hvad som är viktigast i den nu föreliggande frågan. 1888 ansåg Första Kammaren, att en skilnad i tull mellan malen och omalen spannmål af två kronor vore tillräcklig; genom gemensam votering bestämdes denna skilnad till 1,80, och under den tid af 4 år, 1888—1892, som denna skilnad egde rum, hörde jag för min del icke någon jemmer eller klagan öfver att qvarnegarne ruinerades. Först nu hafva uppgifter framkommit, att det då stod illa till med denna näring. Jag medgifver visserligen, att då nu är fråga att höja tullen på omalen spannmål, torde äfven proportionen mellan dessa tullar i någon mån böra förändras, men jag har, oakadt all teoretisk bevisföring, hvarmed man nästan öfverhopat oss, icke fått klart för mig, att skilnaden bör vara så stor, som nu föreslagits. Från en icke obetydlig qvarnegare inne i landet har i flera bref till mig uttalats den åsigten, att en skilnad af 1 krona 50 öre vore tillräcklig. Att komma med sådana yrkanden, med den stämning, som nu är i kammaren rådande, tjenar ingenting till. Nog skulle jag för min del anse, att en 4 kronors tull å omalen spannmål icke vore farlig att antaga, men då sjelfva förslagsställaren i frågan icke fasthållit vid sitt ursprungliga yrkande, är för mig icke heller någon annan råd än att afstå och förena mig med bevillningsutskottet för att af tvenne onda ting välja det minst onda.

Herr Cederberg: Här har af en talare nyss yttrats omilda ord emot norrländingarne. Han ansåg, att hos dem skulle råda fiendtlighet emot mellersta och södra Sverige, men jag påstår, att så icke är förhållandet. Jag har för några år sedan från denna plats yttrat, att norrländingarne utan knot underkasta sig en för dem tryckande beskattning, för den händelse denna vore nödig för hela landets väl, och jag vågar påstå, att sådan är fortfarande tonen i Norrland. Men då de flesta bland oss norrländingar hafva den åsigten, att den beskattning, hvarom nu är fråga, icke medför den verkan, som herrarne i öfrigt synas antaga, så mån I icke undra på att vi knota, att vi

*Tull å
omalen råg,
hvete, korn,
majs, ärter
och bönor.*

(Forts.)

anse denna beskattning olämplig. I alla händelser får jag erinra mot den talare jag åsyftar, att norrländingarne visst icke äro de enda, som åtnjuta fördelen af jernvägar. Norrländingarne hafva under många år bidragit till jernvägars byggande i södra delen af landet, men sjelfva saknat sådana. Norrland har i detta afseende under de senare åren fått rycka fram i ledet, och Norrland är nog Riksdagen derför tacksam. Men vi norrländingar vilja visst icke vidkännas, att vi äro mera än invånarne i landets öfriga delar tack skyldige för sådana fördelar.

Jag har intet vidare att tillägga.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande moment yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *von Stapelmohr*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville, i enlighet med hvad som föreslagits under mom. a) i den vid punkten 1 af herr Bromée afgifna reservation, besluta, att tullsatsen för spanmål, omalen, råg, hvete, korn, majs samt ärter och bönor skulle bibehållas vid den tullsats, som bestämdes vid 1892 års lagtima riksdag, eller 1 krona 25 öre för 100 kilogram.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa två yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Emot det sålunda fattade beslutet anmäldes reservation af herrar *Almgren, Oscar, Walldén, Hammarskjöld, Kockum, Krok, Dickson, Charles, Wieselgren, Wærn, Söderhjelm, Anderson, Albert, Ölander, Asker, Björklund, Dahlberg, Roman, Crusebjörn, Cederberg, Almén* och *Bremberg*.

Mon. b—g).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 2—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Tull å kli.

Punkten 5.

Grefve De la Gardie: Det talas i dessa tider så mycket om landtbrukets betryck, och det är verkligen sant, att denna näring för närvarande kämpar under ogynsamma konjunkturer. Man söker att genom nya eller förhöjda tullar råda bot härför, och många knyta dervid stora förhoppningar, men jag vågar då påstå, att den nu föreslagna tullen på kli ingalunda hjälper landtbruket, utan tvärt om skadar det. Kli produceras icke i tillräckligt stora quantiteter inom landet för att tillfredsställa behofvet. Denna vara har nemligen blifvit en nödvändig ingrediens i foderblandningen vid de flesta rationellt utfödrade ladugårdar för åstadkommande af ett fint och billigt smör.

Det torde vidare för alla vara bekant, att under de senare åren,

och särskildt under det sist förflutna, ovanliga låga smörpris varit rådande, samt att mejerihandteringen i öfrigt lider af de tryckta konjunkturerna. Det enda möjliga sättet att bestå i en täflan på verdensmarknaden är att kunna tillverka en vara så god och billig som möjligt. Lägges nu en tull af 30 öre per 100 kilogram kli, blir foljden, att icke blott den importerade varan, utan ock allt kli, som inom landet frambringas, stiger i pris med tullens belopp, och då efterfrågan är större än tillverkningen, kommer den inhemska konkurrensen icke heller att stäffa detta pris. Jag kan därför icke, såsom utskottet, anse detta belopp så ringa eller finna lämpligt att derigenom ytterligare betunga en handtering, som förut lider svårt betryck, och under sådana förhållanden torde med fog kunna framställas frågan: Är det klokt och ekonomiskt riktigt att ytterligare lägga en börda på landbruket, hvilket, såsom alla erkänna, lider under svåra och ogynsamma förhållanden? Jag tror det icke. Man har sagt, att denna tull är nödvändig för att hindra ett maskeradt införande af mjöl, men det blefve väl tullmyndigheternas sak att hindra tullpliktiga varors införande under den ena eller andra formen. För min del kan jag icke finna, att landtmannen bör betala en särskild ersättning härför. När, såsom reservationen visar, kli i tillräckliga kvantiteter för landets eget behof icke kan produceras af vår egen qvarnindustri, och denna erhållit skydd genom betydligt höjda tullar, kan det icke vara af behovvet påkalladt att ytterligare premiera densamma på landbrukets bekostnad genom införande af tull på kli. På denna grund och med stöd af hvad jag i öfrigt anfört, yrkar jag, herr talman, afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Cavalli: Den nu föreslagna tullsatsen på kli är hvarken en skydds- eller finanstull, men kan icke undvaras vid de förhållningsvis höga tullar, som nu äsatts malen spanmål. Det förhåller sig nemligen så, att en tullfri vara kan införas till hvilken tullkammare eller tullstation i riket som helst, under det att tullpliktiga sådana endast få införas vid tullkammare, der fullständig tullförvaltning finnes. Tullstationerna förestås af betjente, benämnde uppsyningsmän, och man kan icke hos nämnda personal förutsätta eller göra anspråk på sådan skicklighet eller sakkunskap som hos tullförvaltarne. I händelse kli blir en tullfri vara, blir frestelsen att tullbehandla densamma vid tullstationerna samt att införa mjöl under namn af kli ganska stor. Det är, såsom allmänt känt, mycket lätt att blanda kli och mjöl, så att varan bibehåller utseendet af kli, samt att sedan genom en enkel mekanisk procedur skilja dem från hvarandra, och derigenom kunna sålunda stora partier mjöl tullfritt införas.

Den siste ärade talaren sade, att med en tull af 30 öre per 100 kilogram kli skulle både den importerade och den inom landet tillverkade varan till dess pris höjas med detta belopp. Jag erinrar häremot, att under några år, då klitull fans, erfarenheten visade helt annat. Vid olika tidpunkter, sedan ifrågavarande tull införts, hafva noteringarne i Sverige och Danmark varit följande:

Tull å kli.
(Forts.)

Tull å kli.
(Forts.)

för hvetekli:
i Stockholm kronor 8,75 à 9 —; i Köpenhamn kronor 9,50
» » 9 —; » » 9,80
» » 10,50; » » 10,50

för rågkli:
i Malmö kronor 8,40 à 8,50; i Köpenhamn kronor 9,50
» » 8,90 à 9 —; » » 9,30
» » 9,30 à 9,40; » » 9,80
» » 10,20 à 10,30; » » 10,70.

Således genomgående lägre pris i Sverige än i Köpenhamn.

Det är på grund af dessa skäl som jag, herr talman, anhåller om proposition på bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Grefve Hamilton: Jag kan icke finna någon anledning, hvarför icke en föreståndare för en tullstation lika väl som en tullförvaltare vid tullkamrarna skall kunna skilja och bedöma, huru vida kli som importerats är mjölblandadt eller icke. Dertill fordras blott en viss praktisk erfarenhet. För öfrigt biträder jag den af min länskamrat uttalade åsigten, att om landtbruket under nuvarande tryckta tider skall kunna bestå, måste landtmännen icke blott odla säd, utan hufvudsakligen drifva ladugårdsskötsel och mejerihandtering, och att för ladugårdsskötselns intensiva bedrifvande artikeln kli måste ingå i utfodringen, hvadan denna tull försvårar konkurrensen på världsmarknaden och ingalunda hjälper modernärningen, hvilket jag trodde var åsigten med dagens tullar. Det är visserligen sant, att qvarnindustrien har gagn af nu ifrågavarande tull, men jag föreställer mig, att nämnda industri redan är tillräckligt skyddad genom den stora skilnad i tull mellan malen och omalen spanmål, hvarom beslut nu fattats. Då jag sålunda för min del icke kan finna denna tull annat än skadlig för jordbruket och obehöfelig för qvarnindustrien, och anser den befarade smugglingen kunna hindras genom vakenhet hos tulltjenstemännen, får jag yrka afslag på utskottets förslag och bifall till herr Johanssons m. fl. reservation.

Herr Almström: Jag ber att mot de talare, som yrkat afslag på utskottets förslag, få påpeka ett förhållande som blifvit ådagalagdt inför bevillningsutskottet redan 1888, när spanmålstullarne då voro under behandling. Det visades nemligen, att kli genom tillsättning af 20 à 30 procent mjöl icke förändrade utseende och att mjöl således kunde införas såsom kli, så vida icke varan vid införseln underginge någon besigtning. Den operation, som fordras för att skilja de olika slagen, sigtning, är mycket lätt och med ringa kostnad verkställd. Den beslutade mjöltullen skulle genom bibehållande af tullfrihet på kli till en del eluderas.

I motsats till den siste talaren tror jag icke, att det skydd, som genom nu antagna mjöltull kan beredas åt qvarnindustrien, är så stort, som han och många andra velat framhålla. För min del anser jag, att den relation, i hvilken man satt tullarne å malen och omalen

spanmål till hvarandra, är så knapp, att det kan vara fråga, huru vida icke qvarnindustrien derpå kommer att blifva lidande.

Tull å kli.
(Forts.)

Jag ber att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af grefve *De la Gardie*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville i enlighet med den vid punkten afgifna reservation besluta, att ifrågavarande artikel fortfarande skulle vara tullfri.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Grefve *De la Gardie* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 5 af sitt betänkande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och beslutar i enlighet med den vid punkten afgifna reservation, att ifrågavarande artikel fortfarande skall vara tullfri.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—93;

Nej—39.

Punkterna 6—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Friherre Klinckowström: Då jag är motionär i denna fråga och föreslagit en helt olika tull på potatoes, att gälla för olika perioder af dess framställande, vill jag be kammaren att få yttra några ord till försvar för denna min motion.

Utskottet har visserligen nämnt, att det vore en obetydlig fråga att, såsom jag föreslagit, beträffande den tidiga potatoesen, åsätta densamma en tull af 3 kronor per 100 kilo. Jag har gjort det *dels* därför, att denna potatoes verkligen är en stor lyxartikel och *dels* därför, att i de stora städernas omgifningar är odlingen af den tidiga pota-

*Tull å
potatoes.*

*Tull å
potates.*
(Forts.)

tesen en verksamhet icke allenast för de större, utan äfven för de minsta jordbrukarne. Äfven torpare odla denna vara, ehuru i obetydliga qvantiteter, men som dock skänker dem en god vinst, och dels har jag föreslagit denna tull därför, att denna lyxartikel, som från Tyskland skickas på oss, åtminstone oss här i Stockholm, i mycket stora qvantiteter, är af ytterst dålig beskaffenhet, och detta sker 14 dagar intill 3 veckor förr än vi kunna hafva vår tidiga potates färdig.

Jag har mycket sysselsatt mig med potatesodling och känner denna odling ganska väl. Det är icke obetydliga utgifter och ringa arbete, som fordras för den tidiga potatesen. Man måste uppbygga särskilda hus för att få fröpotatesen att drifva grodden tidigt. Gjorde man icke det, blir denna potates på långt när icke så tidig som annars blir förhållandet. Potatesen får icke skäras sönder då den skall sättas, hvilket dessutom måste ske med händerna, så att grodden kommer uppåt och icke nedåt. Det är således ett ofantligt arbete, och det är därför icke mera än skäligen, att man får sin ärliga lön för sitt ärliga arbete. Derfor föreslog jag, att, under de månader, då egentligen den tidigare potatesen, denna lyxartikel, är säljbar, å densamma skulle sättas högre tull. Detta har utskottet besvarat med de orden: »frågan gäller en importartikel af jemförelsevis icke större betydelse än den s. k. tidiga potatesen», hvarför utskottet hemställer om afslag å min motion.

Hvad beträffar den stora potatesodlingen i landet, så finnes det ingen artikel inom jordbruksnäringen, som gifver en så hög skörd som potates. Den odlas öfver hela landet, mine herrar! Enligt de statistiska uppgifterna på potatesodlingen uppgick skörden af potates år 1892 till ett belopp af något öfver 22 millioner hektoliter. Detta är det sista år, för hvilket vi hafva några statistiska underrättelser. Det är således en högst betydande näring, som är allmänt utbredd, och förtjenar därför skydd. Jag har föreslagit en krona för den vanliga potatesen, för att skydda denna näring. Utskottet har afslagit detta och beviljat endast 50 öre per 100 kilogram, hvilket är den gamla tullsatsen på potates, innan den 1892 borttogs. Detta är ett allt för obetydligt skydd emot den tyska potatesen, som skickas hit i hela skeppslaster. När man dertill får sälja den egentligen för vinterförrådet afsedda potatesen, som är magnum bonum, till ett pris, som jag fick göra i fjor, af 1 krona 50 öre per tunna, torde hvar och en, som har någon kännedom om potatesodling, inse, att detta pris omöjligt kan betala odlingskostnaden eller arbete och transport. Det var på denna grund, jag tog mig friheten begära en tull af en krona, men må hända har kammaren ingen benägenhet att bifalla denna min begäran. Jag kommer icke att yrka på någon votering. Jag har endast med några ord velat redogöra för denna viktiga fråga.

Herr Anderson, Albert: Då den näst föregående talaren förklarade sig icke ända framställa något yrkande på sitt förslag, att s. k. tidig potates skulle åsättas högre tull än annan potates, kunde det ju vara onödigt att i denna fråga yttra sig. Jag ber dock få fästa uppmärksamheten på hvad den ärade talaren nämnde, att nem-

ligen den tyska tidiga potatesen vore af dålig beskaffenhet. Deri tror jag, att jag kan instämma. Vid sådant förhållande åter blir ju konkurrensen icke så farlig, när årstiden framskridit så långt, att den svenska tidiga potatesen har kommit i marknaden.

Af den utredning, utskottet lemnat rörande produktionen inom landet af potates, samt införsel och utförsel af denna vara under ett visst antal år, finner man, att införseln i medeltal icke uppgått till $\frac{1}{2}$ procent af produktionen. För mig är det omöjligt att inse, att en så obetydlig införsel kan hafva något som helst omedelbart inflytande på potatespriset. Den föreslagna tullen kan sålunda icke tjena till något skydd för jordbrukaren och potatesodlaren, och jag antager tillika, att, då importen är så ringa, potatesodlaren icke behöfver något skydd. Ur statsinkomsternas synpunkt kan det icke heller vara angeläget att införa denna potatestull, då densamma, bedömd efter de senaste importsiffrorna, kommer att stanna mellan 20-å 30,000 kronor om året. Men jag vågar påstå, att åsättande af en tull på potates icke allenast är obehöflig, utan äfven obefogad. Det händer utan tvifvel hädanefter som hittills, att potatesskörden under ett eller annat år blir sådan, att potatesen på många ställen, eller på ett och annat åtminstone, icke blir hållbar, så att den lämpar sig till utsäde. Om en potatesodlare råkar ut för en missgynnande skörd och skulle finna det med sin fördel förenligt att från utlandet inköpa utsädespotates, blir han nödsakad att, såsom tillägg till det missöde, som drabbat honom genom den dåliga skörden, betala tull för den potates, som han behöfver till utsäde. Genom åläggande af tull på potates skulle man således här skada just den, som man medelst tullen vill hjälpa.

Såsom äfven reservanterna emot bevillningsutskottets förslag hafva erinrat, utgör potates den viktigaste och kanske mängden gång det enda födoämnet för den fattige. Ur denna synpunkt är det, enligt min åsigt, betänkligt att införa en tull å potates, och får jag därför yrka afslag på bevillningsutskottets förslag och bifall till reservationen.

Herr af Burén: Om ock denna potatestull icke är af så stor vikt som spanmålstullen, utgör den dock för många delar af vårt land och i synnerhet för den mindre jordbrukaren en synnerligen viktig del af hans hushållning. Det är för att hjälpa honom och för att unna äfven honom något skydd, som bevillningsutskottet beslutat att föreslå denna lilla tull af 50 öre per 100 kilogram. Han kan väl behöfva denna hjälp mot konkurrensen från utlandet; och då vi inom vårt eget land producera så mycket potates, som går åt för vårt eget behof, tror jag icke, att denna lilla tull skall på något sätt fördyra detta näringsmedel, hvarför jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Tamm, Hugo: Herr talman! Mine herrar! Jag minnes, att det var icke många år, kanske 4 å 5 år sedan, i den trakt jag tillhör, potatesen var af den beskaffenhet, att redan strax efter jul började det i orten att icke finnas någon sådan. Jag var sjelf nöd-

*Tull å
potates.
(Forts.)*

sakad att köpa för att fylla behovet deraf för mina underhåfvande äfvensom för dem som bodde deromkring, hvaribland det var många, som icke egde mer än sin lilla stuga och sin lilla täppa, hvilka totalt saknade detta oundgängliga näringsmedel. Jag minnes för mycket klagomål från den tiden för att de icke skulle hafva stadigt fäst sig i mitt sinne. Jag har under flera år i september månad gått och ströfvat på gränsen mellan Medelpad och Helsingland, och på flera af de ställen, jag besökt, har jag icke ett enda af dessa år funnit, att potatesen kunnat mogna, utan det lilla, som producerats, har der förtärts under form af s. k. färsk potates, och behovet för vintern har måst köpas. Jag är också förvissad, att ni, mine herrar, hafva många gånger inträdt i sådana hem, der den enda bordsprydnaden utgjorts af ett litet stycke sill och några få potatesar och der knappast brödbiten funnits. Och vid tanken på detta hemställer jag, om icke Första Kammaren skulle vilja afslå den föreslagna tullen. Ty mot dessa intressen kan åtminstone icke jag hafva hjerta att sätta svartsjölandspotatesen på Stafsund.

Herr af Burén: Om jag trodde, att denna lilla tull skulle på något sätt höja priset på potates, skulle jag för min del icke yrka bifall till densamma. Men då jag är fullt öfvertygad, att så icke är förhållandet och då denna tull är lika litet obefogad som spanmåls-tullen, fortsätter jag mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Anderson, Alberti*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och i enlighet med den vid punkten afgifna reservation besluta, att ifrågavarande artikel fortfarande skulle vara tullfri.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af herr *Andersons* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 9 af sitt betänkande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och besluter i enlighet med den vid punkten afgifna reservation, att ifrågavarande artikel fortfarande skall vara tullfri.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73;

Nej—47.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 11.

*Tull å fläsk,
andra slag
än rökt.*

Herr Walldén: Då, vid 1892 års riksdag, tullen på fläsk nedsattes till 10 öre från 20 öre, hvartill den hade blifvit bestämd vid 1888 år riksdag, skedde det, såsom vi alla veta, på Kongl. Maj:ts framställning. I det anförande till statsrådsprotokollet, som åtföljde den kongl. propositionen, yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet, bland annat, att han funne en tullsats, som drabbade artikeln fläsk med $\frac{1}{3}$ af varans värde, vara väl hög, och att han icke befarade, att en nedsättning af denna tull skulle medföra några afsevärda olägenheter för de näringsgrenar, som deraf berördes.

Då nu bevillningsutskottet vid denna riksdag, på förslag af enskild motionär, har föreslagit, att fläsktullen skulle höjas till det belopp, som den utgjorde år 1888, och att man således skulle återgå till den högre tullsatsen å denna vara, så skulle man ju kunna tro, att till utskottets kännedom kommit några särskilda omständigheter eller nyvunna erfarenheter, som bevisade, att såväl Riksdagen som Kongl. Maj:t och chefen för finansdepartementet hade missagit sig år 1892, och att verkligen några afsevärda olägenheter inträffat för de näringsgrenar, som berördes af denna nedsättning. Jag har emellertid förgäfvats i bevillningsutskottets korta motivering sökt ens en antydning om någonting dylikt. Det enda, utskottet anför, är det, att ett uppsving inom svinafveln egt rum, och att detta allra bäst bevisades genom den växande utførseln, hvilken stigit så, att då den år 1887, då ingen tull fans, utgjorde 3,125,192 kilogram, uppgick den år 1894, då tullen var icke 20, utan 10 öre, till 8,152,000 kilogram. Derjemte fäster utskottet uppmärksamheten på, att en betydlig import fortfarande eger rum, uppgående till omkring 6 å 7 millioner kilogram årligen.

Jag är mycket villig att gifva utskottet rätt deri, att en växande utførsel af fläsk bevisar, att ett uppsving inom svinafveln egt rum och att denna handtering, dess bättre, gått framåt på ett glädjande sätt. Men då det nu är fråga om, huru vida tullen fortfarande skall vara 10 öre eller om den skall höjas till 20 öre, torde det bevis, som utskottet här presterat, vara långt ifrån tillräckligt. Ty man kan ju icke här vid lag jemföra de år, då det var tullfrihet å denna vara, med de år, då tullen var 10 öre, utan man måste jemföra förhållandena under de år, då tullen var 10 öre och då den var 20 öre, för att kunna se, huru vida man bör återgå från denna tull af 10 öre till förut gällande 20 öre.

Tull å fläsk,
andra slag
än rökt.
(Forts.)

Jag har, för att kunna bilda mig en mening i denna sak, ur bevillningsutskottets nu föreliggande och ett par föregående betänkanden sammanställt de officiella uppgifterna angående införsel och utförsel af fläsk, särskildt för 4-års perioden 1888—1891, då tullen var 20 öre, och särskildt för 3-års perioden 1892—1894, då tullen var 10 öre, hvarför jag anställt jemförelse mellan dessa båda grupper. Och denna jemförelse ställer saken, åtminstone för mig, i ett helt annat ljus.

Hvad nu först angår exporten af fläsk, vill jag i förbigående säga, att den började redan under den s. k. frihandelstiden, då ingen tull på fläsk fans, och under de tre sista frihandelsåren var stadd i ett starkt och hastigt stigande. Ifrån år 1885, då utförseln af fläsk utgjorde 1,242,000 kilogram, steg den år 1887 till 3,125,000 kilogram, d. v. s. den tredubblades under dessa år. Kom så den period på 4 år, då tullen utgjorde 20 öre. Då ser man, att denna tillväxt så godt som afstannade; den afmattades åtminstone högst betydligt. Ifrån 4,734,000 kilogram, som exporten utgjorde 1888, steg den till endast 5,032,000 år 1891, det sista året i perioden. Det var således en ökning af endast 6 procent. Under 3-årsperioden 1892—1894, då tullen sänktes till 10 öre, började åter en ganska stark tillväxt i utförseln gifva sig till känna. Den steg nemligen från 6,664,000 kilogram år 1892 till 8,152,000 kilogram år 1894; en tillväxt således af mer än 22 procent.

Ser jag åter på årliga medeexporten under den ena och under den andra perioden, finner jag, att under 4-årsperioden 1888—1891, med en tull af 20 öre, var denna medeexport 5,791,000 kilogram, men under den följande perioden, då tullen var endast 10 öre, icke mindre än 7,131,000 kilogram.

Går jag sedan till importen för att se, huru denna förhåller sig, finner jag, att under 4-årsperioden årliga medeltalet, som importerades, var 6,193,000 och under 3-årsperioden deremot endast 5,737,000 kilogram. Man finner således af dessa officiella siffror, att såväl i afseende på *utförseln* af fläsk som i afseende på *införseln* af denna vara ställer sig 3-års perioden, då tullen var 10 öre, bättre än 4-års perioden, då denna tull var 20 öre. Och medan det förut alltid fans ett mer eller mindre betydande importöfverskott, har detta under 3-årsperioden, med 10 öres tull, förvandlats till ett icke obetydligt exportöfverskott.

Detta de officiella siffrornas språk kan förefalla underligt för dem, som till äfventyrs lefva i den föreställningen, att fläsktullen verkligen är en skyddstull. Ty vore den det, då borde den väl skydda mera och hafva en kraftigare verkan vid högre än vid lägre tullsats. Förhållandet är emellertid helt enkelt, som bevisas af dessa utaf mig nu anförda fakta, att fläsktullen *icke* är en skyddstull. Importen och exporten af denna vara röra sig i banor, som bestämmas af helt andra faktorer än våra svenska tullsats. Fläsktullen måste således betraktas endast såsom en finanstill, en konsumtionstull.

Vid flera föregående tillfällen, då inom Riksdagen denna sak varit på tal, har man framhållit, att här är i sjelfva verket fråga om tvenne alldeles olika artiklar. Det svenska och det amerikanska

fläsket äro af mycket olika beskaffenhet, tillfredsställa olika smak och olika behof och betinga olika pris på marknaden. Sistnämnda förhållande är jag i tillfälle att bekräfta genom uppgifter, som jag erhållit från fullt sakkunnigt håll.

*Tull å fläsk,
andra slag
än rökt.
(Forts.)*

Jag skall i det afseendet be att få göra en sammanställning af medelprisen på svenskt fläsk i Manchester och det årliga medelpris, hvartill fläsk kunnat här i Stockholm fraktfritt levereras från Amerika med tillägg af den vid leveranstiden härstädes gällande tull.

I Manchester.				I Stockholm.			
1891	98: —	—	kronor pr 100 kilogram.	78: —	—	pr 100 kilogram.	
1892	109: —	»	»	76: 40	»	»	»
1893	111: —	»	»	98: —	»	»	»

För 1894 har jag icke kunnat erhålla officiell uppgift om medelpriset från Manchester, men genom beräkningar vill det synas, som skulle detta medelpris ställa sig omkring 97 à 98 kronor pr 100 kilogram. I Stockholm var år 1894 medelpriset på amerikanskt fläsk, fraktfritt levererad härstädes och förtulladt, 72,70 pr 100 kilogram. Det visar sig således en betydlig skilnad emellan det engelska och det amerikanska fläskets pris, en skilnad, som 1892 uppgick till mer än 30 kronor pr 100 kilogram och 1894 till omkring 25 kronor pr 100 kilogram.

Häraf torde framgå, att det verkligen är af stor fördel för de svenska svinuppfödarna, nemligen de, som drifva denna näring i stort, att exportera sin vara till utlandet, der de för densamma erhålla ett högre pris, ett pris, som är så mycket fördelaktigare som man bör betänka, att det amerikanska fläsket är benfritt, hvilket icke är förhållandet med det svenska.

Också är utskottet så långt ifrån att påstå, det några verkliga olägenheter skulle genom den år 1892 företagna nedsättningen hafva tillskyndats den svenska jordbruksnäringen, att utskottet sjelft inskränkt betydelsen af den föreslagna tullförhöjningen till, att den sådan åtgärd skulle mångenstädes inom landet gagna sådana lager af landsbygdens befolkning, hvilka icke idka jordbruk i egentlig mening. Här är således icke och kan icke vara fråga om något skydd för jordbruket. Utskottet har föreslagit en fördubbling af tullen endast i tanke, att sådant skulle gagna vissa lager af landsbygdens befolkning, som icke idka jordbruk i egentlig mening. Men att så skulle bli förhållandet i verkligheten, detta har icke af utskottet ådagalagts, och det kan icke heller ådagaläggas. De af mig anförda importsiffrorna tala ett annat språk.

Emot utskottets antagande och förmodan skall jag be att få ställa den för mig alldeles klara och tydliga vissheten om, att en fördubbling af tullen måste komma att lända till stor tunga för ett annat befolkningslager, hvilket väl också måste förtjena omvårdnad och uppmärksamhet af den svenska Riksdagen, nemligen de norrländska skogsarbetarne. Det har alla gånger, denna fråga behandlats inom Riksdagen, varit uppgifvet, och det är af statistiken vittordadt, att största delen af det fläsk, som importeras till Sverige, går till Stockholm

Tull å fläsk, andra slag än rökt. och orterna norr derom. Enligt de uppgifter jag erhållit, har jag anledning antaga, att nästan hela importen till Stockholm söker sig upp till Norrland och Dalarne, hvilket äfven torde vara fallet med allra största delen af det fläsk, som går öfver tullstationerna i Norge. Det mesta af detta fläsk föres nemligen från Trondhjem till Jemtland. Enligt 1892 års berättelse om utrikeshandeln, den sista jag haft att tillgå, uppgår kvantiteten af det fläsk, som inkommit öfver Stockholm, norrländska hamnar och norska gränstullstationer, till 5,443,394 kilogram. Detta motsvarar, såsom herrarne behagade finna, något mer än 74 procent af hela införseln det året, hvilken steg till 7,313,000 kilogram. Omkring $\frac{3}{4}$ af det från utlandet importerade fläsket går således till Norrland, Dalarne och möjligen äfven Bergslagen och Vermland.

Nu är det gifvet, att förbrukningen af denna vara hos arbetarne deruppe är ganska vexlande. Den beror nemligen af priset på fläsket, som vexlar alldeles ofantligt, oberoende af tullsatserna. Noteringarne på det amerikanska fläsket, visa nemligen skiftningen emellan belopp sådana som 44 och 104. Detta vållar naturligtvis, att, under vissa förhållanden, ifrågavarande arbetare icke kunna köpa så mycket af denna vara, utan måste inskränka sin förbrukning eller rent af afstå ifrån den, hvaraf ju måste följa minskad konsumtion i det hela. Der-till kommer, att det finnes år, då skogsafverkningen är mera inskränkt och antalet arbetare således mindre. Man torde emellertid icke säga för mycket, om man antager att dessas förbrukning i medeltal uppgår till 4 à 5 millioner kilogram årligen. Nu torde herrarne finna, att om en tull af 10 öre pr kg lägges på detta belopp, blir det en summa af 400,000 à 500,000 kronor, som deruppe årligen utgår i tull för denna vara. Om tullen fördubblas med 10 öre, kommer denna skatt att uppgå till 800,000 à 1 million kronor årligen.

Jag frågar då: kan det verkligen vara billigt ja, jag vågar fråga, kan det vara rättvist att verkställa en sådan fördubbling af tullen?

Man torde icke här kunna anföra samma skäl, som så ofta åberopats, att nemligen skatten kompenseras genom ökade arbetstillfällen. För mig åtminstone är det omöjligt att fatta, huru detta skulle tillgå, ty det finnes ingen näring, som skyddas genom denna tull, allra-minst den, inom hvilken de norrländska skogsarbetarne hafva sin verksamhet och af hvilken de hemta sin näring. Det torde också, enligt min mening, vara nog, mer än nog att af dessa skogsarbetare utkräfva ett årligt bidrag till statskassan, uppgående jemte öfriga indirekta skatter, som drabba dem, till omkring $\frac{1}{2}$ million kronor. Och nu vill man, på samma gång mjöltullen mer än fördubblas, lägga på dem en ytterligare skatt af ännu en half million kronor!

Jag kan icke hjälpa, att jag finner sådant i högsta grad obilligt. Jag kan icke se, att det är någon nytta dermed, och jag anser der-jemte, att det, så vidt jag kan förstå, strider emot alla sunda och kloka beskattningsprinciper.

Med denna åsigt hade jag naturligtvis helst medverkat till afskaffande af denna tull, men då det ju nu icke kan blifva tal derom, inskränker jag mig att yrka afslag på utskottets förslag och bifall

till reservationen, nemligen att den nuvarande tullen af 10 öre å »fläsk, andra slag», måtte bibehållas.

*Tull å fläsk.
andra slag
vin rökt.
(Forts.)*

Herr Dahlberg: Då jag begärt att få yttra mig i denna fråga, kan jag icke underlåta att framhålla, att jag icke betraktar den som en skyddstullsfråga. Det är nemligen min åsigt, att frågan om tull på fläsk är en ren finans- och skattefråga. Utskottet har visserligen anfört åtskilliga siffror för att visa, att i den mån skyddstull på fläsk infördes, skulle också konsumtionen af det inom landet producerade fläsket i betydlig grad stiga. Granskar man emellertid de siffror utskottet förebragt, kan man icke få annan uppfattning, än att de blifvit minst sagdt på felaktigt sätt uppfattade. Det är helt naturligt, att hvarje gång fråga uppstår om förhöjd tull särskildt på en konsumtionsvara, så får spekulationen i denna vara genast fart. Om man erinrar sig de år, denna tullfråga varit brännande, och på samma gång uppmärksammar de siffror, som importen under dessa år visar, skall man utan tvifvel nödgas medgifva, att just dessa år har importen stegrats, hvilket naturligtvis har en viss återverkan på följande år. Läger man derjemte tillsammans alla dessa siffror för de olika åren, skall man få en medelsiffra, som utan tvifvel angifver det normala behovet af amerikanskt fläsk inom landet. Då jag säger detta, har jag icke glömt, att äfven en annan faktor i någon mån inverkar på importen af denna vara, och det är skogsafverkningen inom landet. I den mån som, till följd af de utländska konjunkturerna, skogsafverkningen minskats, har importen af amerikanskt fläsk äfven nedgått; och häri ligger, enligt mitt förmenande, en särskild anledning, hvarför man icke utan stor betänksamhet bör ens åsätta, ännu mindre höja tullen derpå. Det kan icke vara kammaren obekant, att det norrländska skogsarbetet och sågverksrörelsen koncentreras på två håll, dels arbetet i skogarna och dels arbetet vid sågverken. Båda dessa slags arbeten äro i och för sig ganska betungande; och arbetaren såväl i skogarna som vid sågverken har af mångårig erfarenhet lärt sig hvad vetenskapen på ett annat sätt bekräftat, nemligen att det amerikanska fläsket innehåller grundämnen, hvilka, så att säga, gifva både värme och näring. Det svenska fläsket, afsedt för det finare bordet, och som nu i väsentlig mån exporteras, har med alla sina utmärkta egenskaper icke samma egenskap som för den norrländska såg- och skogsarbetaren är så synnerligen beaktansvärd. Han vill äfven hafva ett födoämne, som han kan föra med sig hvar som helst, och härtill lämpar sig just det amerikanska fläsket. Detta besitter således så väl ur näringssynpunkt som i andra afseenden egenskaper, som framför det svenska fläsket göra det till ett lämpligt födoämne för den norrländske skogsarbetaren, och jag tror, att jag af herr Almén, som jag ser i närheten, kan när som helst få ett vetenskapligt intyg om att så förhåller sig och icke annorlunda.

Då så är, synes det mig vara föga lämpligt att af dessa skogs- och sågverksarbetare uttaga en tull, som icke skyddar någon svensk näring, utan måste betraktas såsom en ren finanstull. Men att uttaga en finanstull af dem, som tillhöra de mest betungade inom samhället, kan väl hvarken vara klokt eller rätt.

*Tull å fläsk,
andra slag
än rokt.^a*
(Forts.)

Jag hade ämnat att i saken anföra några statistiska data, men dels med anledning af den långt framskridna tiden och dels med anledning deraf, att sannolikt flertalet af kammarens ledamöter redan fattat sitt beslut på förhand, hvilket är att beklaga, skall jag inskränka mig till det yrkandet, att den nuvarande tullen å fläsk, andra slag, måtte få utgå med hittills varande belopp, 10 öre pr kg.

Herr Stephens: Denna kammare har genom att besluta att höja spanmålstillarna erkänt, att jordbruket befinner sig i en betryckt ställning. Nu hafva vi framför oss en fråga, som gäller den mest betryckta delen af jordbruket, den del, som representeras af de små jordbrukarne, statfolk, torpare och backstugusittare som i många provinser i södra delarne af vårt land, såsom i Norra Skåne och Småland, producera det billigare sekunda-fläsket, det är dessa små jordbrukare, som denna tull gäller. De befinna sig i allmänhet skuldsatta och i en betryckt belägenhet, som bidrager till att göra deras ekonomiska ställning kanske sämre än någon annan samhällsklass inom vårt land. Jag tror man tryggt kan säga, att många dagsverkare och lösa arbetare hafva bättre inkomster än dessa små jordbrukare, när de hafva betalt sina skatter samt amorteringarne och räntor på sina skulder. Att nu höja tullen på spanmål är detsamma som att fördyra råvaran för fläskproduktionen. Att fördyra råvaran för fläskproduktionen, utan att bevilja någon ökning af fläsktullen, finner jag obilligt. Jag får således i första rummet anhålla, att man icke begär en orättvisa mot de minste och sämst stälde jordbrukarne och landtbruksarbetarne i vårt land.

Här har visserligen sagts, att fläsktullen icke spelar någon roll. Ja, det må så vara, att den icke spelar någon roll med hänsyn till det bättre och finare fläsket, mejerifläsket, som produceras medelst förädlade svinraser hufvudsakligen genom utfodring med skummjolk och annat mejeriffall. Men, mine herrar, det är icke detta fläsk, det gäller, utan det grofva fläsket. De små jordbrukarne hafva inga varma svinhus, och inga mejerier, hvarifrån de kunna hemta sina födoämnen. De måste nöja sig med att i öppna stior frambringa sina grisar med affall från sitt hushåll och med tillhjälp af den spanmål de kunna producera. Detta är icke det finare fläsk, som går till England och noteras på börsen i Manchester, utan det är det fläsk, som inom landet konsumeras af arbetsklassen, och det är detta fläsk, som i många fall ersätter det amerikanska fläsket hos de norrländske arbetarne.

Men, säger man, de norrländske arbetarne skulle på ett orättvist sätt beskattas, om man ytterligare lade på dem genom ökad tull 400,000 kronor i indirekt skatt.

Ja, men huru ställa sig dessa arbetares förhållanden mot de fattiga och betryckta små jordbrukarnes i Kronobergs län samt i norra Skåne och andra delar af de södra länen? De befinna sig i en afundsvärdt bättre ställning. Om man undersöker hvilka arbetare, som i de flesta fall äro sysselsatta i Norrland, skall man finna, att största delen är utvandrade småländingar, som af brist på skälig utkomst i sina hemorter begifvet sig ut till andra platser, der det

bestås dem betydligt högre arbetsförtjenster än i deras hemorter; på dess magra tegar och stenbundna jordlappar går det icke så lätt att taga de stora inkomster, som Norrlands samlade millioner i form af urgamla skogar lätt bereda både arbetsgifvare och arbetare i de nordligare landsändarne. I hembygden får folket slita och tråla hårdt för att å den lilla sandjordstjappan kunna frambringa tillräckligt för sin bergning. För att kunna göra detta, är det nödvändigt att höja eller så mycket som möjligt bibehålla jordens alstringsförmåga, för att icke, genom bortförande af densammans växtnäringsämnen, den slutligen icke längre skall förmå underhålla sina innehafvare. Enda sättet att kunna åstadkomma detta, mine herrar, är för dessa små jordbrukare att uppfodra hela sin produktion på sina svin. Detta är det enda kreatur, som de hafva tillfälle till att på kort tid förvandla till en vara, som med fördel kan säljas. Det tager nemligen icke mer än 8 månader att förvandla spanmål till fläsk, om jag så får säga. Spanmålen är, förvandlad till fläsk, egentligen endast en förädlad spanmål. Man höjer spanmålstullen, men kan icke höja tullen på den förädlade spanmålen, därför att man fruktar att begå en orättvisa mot de norrländske arbetarne, som under alla omständigheter befinna sig i en ofantligt mycket bättre ställning än de personer, som det nu gäller att skydda.

Man har vidare sagt, att af statistiken synes, att denna tull icke gör någon nytta. Ja, mine herrar, statistiken kan användas på många sätt, och med den kan man visa både det ena och det andra, det beror mycket på hvad man vill bevisa. 1893 var fläsket i Amerika mycket dyrt. Följden deraf blef, att man hit endast importerade 3,654,576 kg. fläsk, oaktadt man året förut importerat något mer än dubbla denna siffra. 1892 var der dock gällande halfva året en dubbelt så hög tull på fläsk som 1893. Detta visar tydligen, att det är priset, som bestämmer huru mycket fläsk som importeras. Nu är meningen att fördyra priset genom att höja tullen, för att derigenom bringa priset på fläsk till den punkt, att de mindre jordbrukarne kunna hafva någon ersättning för sitt arbete. Jag, herr talman, får yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahlberg: Jag ber om ursäkt, mine herrar, att jag ännu en gång begärt ordet, i synnerhet som jag sist lofvade att icke anföra några siffror. Hvad den siste talaren sagt, manar mig dock att lemna några sifferuppgifter till kammarens behjertande.

1890 utfördes i rundt tal 6 millioner kilo fläsk, 1894 hade utförelsen stigit till omkring 8 millioner. Hvarpå beror nu detta? Jo, utan allt tvifvel derpå, att vår mejerihandtering vuxit och att det svenska fläsket blifvit känt på den engelska marknaden och der icke endast känt, utan väl känt. Detta är en sida af saken.

Den andra sidan af saken rör importen. År 1889 infördes i rundt tal omkring 5 millioner kg. fläsk, 1890 omkring 8 millioner. Denna siffra sjönk 1893, till följd af dåvarande dåliga vinter i Norrland och den minskade afverkningen, till nära 4 millioner, men steg 1894 till omkring 6 millioner. Hvad bevisar detta i sin ordning? Jo, att det amerikanska fläsket är ett konstant behof för den norr-

*Tull å fläsk,
andra slag
än rökt.*
(Forts.)

*Tull å fläsk,
andra slag
än rökt.* ländska arbetarebefolkningen; och den beskattning af nära 1 million kronor, som pålagts denna arbetarebefolkning, kan icke betraktas annat än som en ren konsumtionsskatt, som icke skyddar någon svensk näring. Jag vidhåller mitt yrkande.

(Forts.)

Hans excellens friherre von Essen: Det har blifvit sagdt och icke vederlagdt, att det svenska fläsket på den utländska marknaden betingar ett högre pris, än det amerikanska kan köpas för i svenska hamnar. Man frågar sig då, hvarför icke våra svinproducenter kunna öfvergå till den metoden, att uppföda sina svin till den ålder och vigt, att de kunna betinga det högre pris, som erhålles på den utländska marknaden. Denna fråga kan jag icke besvara och jag tror ingen af eder, mine herrar, kan svara på detta »hvarför». Då man vet, att en stor del af de större jordbrukarne, som hafva mejerier, uppföda svin endast till en spädare ålder, och af snabbväxt slag som med fördel kan säljas på utlandet, hvarför kunna icke de små jordbrukarne, göra på samma sätt, välja sin svinafvel och drifva den på sådant sätt? — Möjligen beror det derpå, att man icke är snabb här i landet att öfvergå från en metod till en annan i afseende å produktions- och uppfödningssätt. Jag håller före, och sluter mig i detta hänseende till den utredning den förste talaren gjort, att det skulle icke vara till någon synnerlig fördel för vårt land att höja denna tull återigen. Jag tror, att svinafveln kan bedrifvas på fördelaktigt sätt äfven af de mindre jordbrukarne. Herr Stephens nämnde, att det vore obilligt att, då råvaran spannmål blifvit åsatt högre tull, den förädlade produkten, som jordbrukarne frambringade genom svinafveln, icke också blefve skyddad genom en högre tull. Men han yttrade strax derefter, att de mindre jordbrukarne i allmänhet fodra upp sina spannmålsprodukter på sina svin. Men då de taga af sina egna produkter och föda dessa djur skulle det ju icke hafva något inflytande på saken, om priset på denna vara blefve genom tull förhöjdt, eftersom de icke behöfva köpa den. Huru som helst, synes det mig, att man kan emotse, att svinafveln i vårt land kommer att stiga undan för undan, oberoende af tullförhållanden, såsom äfven den förste talaren visat och som det visat sig under de år då tullen vexlat. 1888 åsattes en tull af 20 öre, och jag tillät mig 1892 föreslå Kongl. Maj:t att hos Riksdagen begära en nedsättning till hälften eller det nuvarande beloppet 10 öre per 100 kg; och det har deraf icke visat sig några olägenheter. Men hvad som är säkert är, att ingen tullsats verkar så stort missnöje, om den sättes hög, som just denna. Och vill det protektionistiska systemet hafva framtid och icke väcka alltför mycket missnöje bland de lager, som af tullarna i mer eller mindre mån kunna drabbas, tror jag det vore klokt att icke hålla så strängt på en sådan tullförhöjning som denna utan snarare tvärt om. Jag instämmer med den förste talaren och yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Treffenberg: Jag har begärt ordet därför, att det må hända kunde förefalla en eller annan underligt, om jag vid detta tillfälle skulle tiga stilla, då man kanske erinrar sig, att jag ständigt

yrkar på tullfrihet för fläsk. I det fallet är jag således ej rättrogn protektionist. Ännu för fem minuter sedan var jag också bestämd för att framställa ett yrkande om tullfrihet, men några af mina vänner hafva sagt mig, att jag derigenom skulle förstöra chansen att få reservationen att gå igenom. Jag vill därför ej göra ett sådant yrkande, utan yrkar endast bifall till reservationen, enligt hvilken tullsatsen skulle blifva oförändrad. Och jag gör detta, emedan, huru mycket jag än anstränger mig, det är mig omöjligt att begripa annat än att den förste talaren hade rätt, då han sade och bevisade, att fläsktullen är och, så länge den kommer att utgå, förblir en ren finanstill.

*Tull å fläsk,
andra slag
än rök.*
(Forts.)

Herr Fagerholm: Jag instämmer med herr Stephens, som sagt, att det skulle vara till ganska stor fördel för de sydligare delarne af landet, om denna tull höjdes till 20 öre. Och jag ber att äfven få nämna, att missnöjet der skulle blifva ganska stort, om ej denna tull höjdes. Jag vill dessutom upplysa den ärade talaren på jemtlandsbänken, att det finnes skogsarbetare i sydliga delar af landet, nemligen Småland, som förr ätit amerikanskt fläsk, men nu äta svenskt fläsk, och de må lika bra och arbeta lika mycket för det. När priset på fläsk (som nu utgör 50 öre per kg) är så billigt, tycker jag, att det är skäl i att bifalla utskottets förslag om höjning till 20 öre.

Herr Bondesson: En lång erfarenhet och mycket förstånd fordras för att vid uppfödande af svin i större skala kunna frambringa en produkt, som kan fördelaktigt bestå i den stora konkurrens, som är rådande på detta område. Som vi veta, bestå de fodervaror, hvilka hufvudsakligen användas vid svingödning, af mejerieraffall och spanmål. Men sedan spanmålen nu mera är fördyrad med mera än 33 procent, kommer naturligtvis svinafveln att ställa sig vida ogynsamare än förut. Som bekant hafva vi för denna vara samma marknad som Danmark, men danskarne göda sina svin för 8 kronor billigare per kropp än hvad vi förmå göra. Detta förstör också den engelska marknaden för oss. Men då hafva vi ej annat att göra än att försöka skaffa en marknad för våra svin inom eget land, och för att komma derhän fordras ett helt annat sätt att uppföda våra svin än hittills. Vi måste söka afyttra dem som ungsvin, hvarvid det dock alltid blir dyrare att rekrytera dem, som behövas för att gödas upp. Derfor grundar sig också hela denna fråga på huru mycket man kan få för fläsket, och det är alldeles nödvändigt att höja fläsktullen, d. v. s. tullen på det amerikanska fläsket för att på så vis kunna med mera framgång producera inhemskt fläsk att så småningom ersätta det amerikanska. Vår marknad på England är, som sagdt, slut i följd af den svåra konkurrensen med Danmark.

Friherre Klinckowström: Jag begärde ordet för att anhålla att få instämma med den siste talaren och yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr tal-

mannen yttrade, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Waldén*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle i enlighet med den vid punkten afgifna reservation besluta, att nu gällande tull, 10 öre per kilogram, å fläsk, andra slag, skulle bibehållas oförändrad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr *Waldéns* förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 11 af sitt betänkande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och besluter i enlighet med den vid punkten afgifna reservation, att nu gällande tull, 10 öre per kilogram, å fläsk, andra slag, skall bibehållas oförändrad.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—74;

Nej—53.

Herr *Ölander* erhöll härefter på begäran ordet och anförde: Hvarje gång denna fråga förekommit vid riksdagen, har jag uppträdt och yrkat afskaffande af fläsktullen. Jag har dervid åberopat såväl dess obehöflighet som dess obillighet, synnerligast mot Norrland, hvilken del af vårt land betalar $\frac{9}{10}$ delar af denna tull. Då man nu i stället för att afskaffa fläsktullen icke blott bibehåller den, utan till och med fördubblar densamma, ber jag att emot ett sådant beslut få inlägga min reservation.

Reservation mot det nyss fattade beslutet anmäldes jemväl af herrar *Asker*, *Björklund*, *Dahlberg*, *von Stapelmohr*, *Tamm*, *Hugo*, och *Crusebjörn*.

Punkterna 12—14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Friherre Barnekow: Jag skall be att här få göra en anmärkning. Så vida bevillningsutskottet verkligen har den uppfattning, att fläsktullen är skyddstull och ej finanstill, hemställer jag, huru vida det är riktigt att ej upptaga fläsktullen att genast träda i tillämpning. Bli detta ej förhållandet, uppstår en oerhörd import. Jag har endast velat påpeka detta, men gör intet yrkande.

*Om tiden
för tillämp-
ning af nya
eller höjda
tullsatser.*

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkten 16.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 60 regeringsformen, biföll kammaren utskottets deri gjorda hemställan.

Herr talmannen aflägsnade sig nu, och herr vice talmannen öfvertog ledningen af förhandlingarna.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 5 och 6 innevarande mars bordlagda memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning af bankoutskottets den 6 i denna månad bordlagda memorial n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga osäkra fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Jönköping, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret.

Tisdagen den 12 Mars.

Herr Reuterswärd erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få för kammaren tillkännagifva, att grefve Gustaf Lagerbjelkes jordfästning kommer att ega rum nästa måndag kl. 3 e. m. i Jakobs kyrka. Med anledning af de uttalanden, som från flere ledamöter blifvit gjorda, hemställer jag, huru vida ej Första Kammaren skulle vilja infinna sig vid sorgehuset, Stureplanen n:o 4, kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m. för att derifrån i processionen afgå till kyrkan.

Denna hemställan bifölls enhälligt.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen medgaf kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3,28 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 12 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden: N:o 2, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 48 regeringsformen; och

N:o 3, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 102 regeringsformen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 9 innevarande mars bordlagda utlåtanden n:is 5 och 41 äfvensom bevillningsutskottets samma dag bordlagda betänkan- den n:is 3 och 4.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 9 i denna månad bordlagda memorial n:o 5, i anledning af återremiss af 2 och 8 punkterna af utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskot- tets den 9 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 6, i anled- ning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkterna 1--4.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 9 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: bevill- ningsutskottets betänkande n:o 7, lagutskottets utlåtanden n:is 19 och 20 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle på föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras främst bland utskottsbetänkan- dena.

Kammaren åtskildes kl. 3,12 e. m.

In fidem

A. von *Krusenstjerna*.